

Saturs

II *Informācija*

EIROPAS SAVIENĪBAS IESTĀŽU UN STRUKTŪRU SNIEGTI PAZIŅOJUMI

Eiropas Komisija

2020/C 169/01	Komisijas Paziņojums ES norādījumi par tūrisma pakalpojumu pakāpenisku atsākšanu un viesmīlības iestāžu sanitārajiem protokoliem – Covid-19	1
2020/C 169/02	Komisijas Paziņojums Vadlīnijas par transporta pakalpojumu un savienotības pakāpenisku atjaunošanu – Covid-19	17
2020/C 169/03	Komisijas Paziņojums Covid-19: ceļā uz pakāpenisku un koordinētu pieeju pārvietošanās brīvības atjaunošanai un iekšējās robežkontroles atcelšanai	30

II

(Informācija)

EIROPAS SAVIENĪBAS IESTĀŽU UN STRUKTŪRU SNIEGTI PAZIŅOJUMI

EIROPAS KOMISIJA

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

ES norādījumi par tūrisma pakalpojumu pakāpenisku atsākšanu un viesmīlības iestāžu sanitārajiem protokoliem – Covid-19

(2020/C 169/01)

I. Ievads

1. 2020. gada 15. aprīlī Komisija sadarbībā ar Eiropadomes priekšsēdētāju nāca klajā ar vienotu Eiropas ceļvedi ⁽¹⁾ Covid-19 sakarā ieviesto ierobežojumu pakāpeniskai izbeigšanai. Tajā izklāstīti kritēriji un ieteikumi dalībvalstīm par nosacījumiem pasākumu atcelšanai un brīvas pārvietošanās atjaunošanai. Rīcībai jābūt pakāpeniskai, un galvenajiem elementiem jābūt fiziskai distāncē un inficēšanās profilakses un ierobežošanas pasākumiem.
2. Sabiedrības veselības stāvoklim sākot uzlaboties, dalībvalstis apsver iespēju atcelt “kopienas ierobežošanas pasākumus”. Tas savukārt ļaus sagatavoties drošai profilaktisko un aizsardzības pasākumu, it īpaši vispārējo ceļošanas ierobežojumu, mīkstināšanai.
3. Paredzams, ka pēc ierobežojumu atcelšanas ar ceļošanu saistītām darbībām pilsoņi pakāpeniski atsāks iekšzemes un ES iekšējos braucienus.
4. Pārāk strauja pasākumu atcelšana var izraisīt pēkšņu inficēšanās pieauguma atkārtēšanos. Kamēr nav pieejama vakcīna, ceļošanas un tūrisma vajadzības un ieguvumi ir jāsamēro ar risku, ka var atkārtoties inficēšanās gadījumi, kuru dēļ jāatjauno norobežošana.
5. Mazinoties pārvietošanās ierobežojumu stingrībai, būs maksimāli jāapsver fizisko personu savstarpējās distancēšanas pasākumu saglabāšana, lai droši atsāktu tūrisma darbības, kas pēc definīcijas piesaista cilvēkus no dažādiem ģeogrāfiskiem apgabaliem.
6. Galvenā prioritāte paliek pilsoņu, to vidū tūrisma darbinieku un tūristu, veselības aizsardzība.
7. Tūrisma pakalpojumu pakāpeniskai atjaunošanai norādījumos noteikts vienots mērķis un nediskriminējošs satvars pilsoņiem, varas iestādēm, uzņēmumiem un ieinteresētajām personām, kuras darbojas tūrisma nozarē.
8. Norādījumos doti kritēriji un principi drošai un pakāpeniskai tūrisma darbības atjaunošanai un viesmīlības iestāžu sanitāro protokolu izstrādei.

⁽¹⁾ Eiropas Komisija (EK). Kopīgais Eiropas ceļvedis Covid-19 ierobežošanas pasākumu atcelšanai: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=urisrv:OJ.C_2020.126.01.0001.01.ENG&toc=OJ:C:2020:126:TOC.

9. Norādījumu pamatā ir Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra (ECDC) ⁽²⁾ ieteikumi. Tie balstās uz Kopīgo Eiropas ceļvedi Covid-19 ierobežošanas pasākumu atcelšanai ⁽³⁾ un īstenojami kopā ar to. Tie izmantojami sasaistē ar Komisijas norādījumiem par nebūtiskas braukšanas ierobežojumiem ⁽⁴⁾, darba ņēmēju pārvietošanās brīvības īstenošanu ⁽⁵⁾, robežu pārvaldības pasākumiem ⁽⁶⁾, pasažieriem un citām personām kuģos, ⁽⁷⁾ kā arī transporta pakalpojumu pakāpenisku atjaunošanu ⁽⁸⁾, un paziņojumu “Ceļā uz pakāpenisku un koordinētu pieeju pārvietošanās brīvības atjaunošanai un iekšējās robežkontroles atcelšanai” ⁽⁹⁾. Nobeidzot, Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra (OSHA) ir publicējusi vispārīgus darba drošības pasākumus, kas attiecas uz atgriešanos darbavietā ⁽¹⁰⁾.

II. Tūrisma darbības drošas un pakāpeniskas atjaunošanas principi

10. Lai būtu iespējams atsākt tūrisma darbību, dalībvalstīm, lemjot par stingro kopienas pasākumu mīkstināšanu, rūpīgi jāapsver tālāk aprakstītie kritēriji ⁽¹¹⁾.

10.i Covid-19 saslimstība ir kritusies

Galvenais priekšnoteikums Covid-19 kopienas ierobežojumu mīkstināšanai un tūrisma darbības atsākšanai ir epidemioloģiskas liecības, ka slimības izplatība ir ievērojami mazinājusies un uz izturētu laika sprīdi stabilizējusies un izskatās, ka turēsies stabila, arī augot tūristu skaitam.

10.ii Ir pietiekama veselības aprūpes sistēmas veikspēja

Jānodrošina vietējiem iedzīvotājiem un tūristiem pietiekama veselības aprūpes sistēmas veikspēja, lai pie inficēto skaita pēkšņa pieauguma netiktu pārslogoti primārās aprūpes, slimnīcu un intensīvās terapijas dienesti. Tas īpaši svarīgi reģionālā līmenī tūrisma rajoniem, kur gaidāms lielāks skaits apmeklētāju, kā kūrortiem, pludmalēm tuvām teritorijām, kultūrvēsturiskiem objektiem u. c, kas ne vienmēr atrodas veselības aprūpes infrastruktūras tuvumā. Attālos tūrisma rajonos var būt nepietiekami veselības aprūpes pakalpojumi un gadījumos, kad papildus gaidāmi ierodamies viesi ievērojamā skaitā, var būt vajadzīgi ieviest papildu reaģēšanas mehānismus, piemēram, medicīniskās evakuācijas lidojumus u. c. Jāpiemēro Covid-19 pārrobežu veselības aprūpes vadlīnijas ⁽¹²⁾. Bez tam dalībvalstīm, kuru piederīgie vai pastāvīgie iedzīvotāji inficējušies, atrazdamies citās dalībvalstīs, jāatvieglina šo cilvēku repatriācija.

10.iii Notiek stingra uzraudzība un novērošana

Pirms pasākumu mīkstināšanas, ieskaitot tūrisma atsākšanu, dalībvalstīs ir jābūt ieviestām sistēmām, kas ļauj novērot izmaiņas veselības aprūpes pakalpojumu veikspējas rādītājos un reaģēt uz tām.

Lai novērstu vīrusa ievazāšanu tūrisma reģionos, kā arī pārmešanos no vietējiem iedzīvotājiem uz tūristiem, vietējā līmenī ir jāpalielina uzraudzības un novērošanas jaudas, attiecīgos gadījumos saskaņā ar ES datu aizsardzības tiesību normām.

⁽²⁾ Atruna. Norādījumos no sabiedrības veselības skatpunkta sniegti apsvērumi par Covid-19 profilaksi un ierobežošanu tūrisma nozarē. Aptverti pasākumi, kas skar klientus periodā pirms viņu uzturēšanās attiecīgā izmitināšanas vietā, tās laikā un pēc tās, kā arī darbiniekus, un ar tūrisma saistītu restorānu, kafetēriju vai bāru apmeklēšanu. Nav aptverti atrakciju un izklaides parki, muzeji un kruīzi. Šie norādījumi orientē uz tūrisma nozarei ieteikto pieeju, vienlaikus atzīstot tūrisma uzņēmumu specifiku dažādās ES/EEZ vietās.

⁽³⁾ OV C 126, 17.4.2020., 1. lpp.

⁽⁴⁾ COM(2020) 115 final, COM(2020) 148 final un C(2020) 2050 final (OV C 102I, 30.3.2020., 12. lpp.).

⁽⁵⁾ Komisijas paziņojums “Vadlīnijas par nodarbināto brīvas pārvietošanās īstenošanu Covid-19 uzliesmojuma laikā”, 2020/C 102 I/03.

⁽⁶⁾ C(2020) 1753 final (OV C 86I, 16.3.2020, 1. lpp.).

⁽⁷⁾ C(2020) 3100 final (OV C 119I, 14.4.2020, 1. lpp.).

⁽⁸⁾ C(2020) 3139

⁽⁹⁾ C(2020) 3250

⁽¹⁰⁾ “COVID-19. ATGRIEŠANĀS DARBAVIETĀ. Darbavietu pielāgošana un darbinieku aizsardzība”, <https://osha.europa.eu/en/publications/covid-19-back-workplace-adapting-workplaces-and-protecting-workers/view>

⁽¹¹⁾ Tas aprakstīts Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra 2020. gada 23. aprīļa ātrajā riska novērtējumā: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/rapid-risk-assessment-coronavirus-disease-2019-covid-19-pandemic-ninth-update>

⁽¹²⁾ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/guidelines_on_eu_emergency_assistance_in_cross-bordercooperationin_healthcare_related_to_the_covid-19_crisis.pdf

10.iv *Ir nodrošinātas testēšanas jaudas*

Kopīgajā Eiropas ceļvedī Covid-19 ierobežošanas pasākumu atcelšanai galvenais kritērijs ir nodrošināta plaša mēroga testēšana, kas atklāj inficēšanās gadījumus un vīrusa izplatīšanos uzrauga apvienojumā ar kontaktu izsekošanu un izolēšanas pasākumiem, kuri palēnina vīrusa pārnesanu. Testēšanas jaudu trūkums sākumā ir traucējis pārbaudēs īstenot plašam iedzīvotāju skaitam atbilstošas pieejas. Inficēšanās gadījumu laicīgā identificēšanā būtiska nozīme ir ātrai testēšanai un diagnostikai ⁽¹³⁾. Būtu svarīgi nodrošināt, lai arī viesiem ir vienlīdzīga piekļuve pārbaudēm.

10.v *Darbojas kontaktu izsekošana*

Saskarē bijušo personu izsekošana Covid-19 ierobežošanā ir efektīvs un būtisks sabiedrības veselības pasākums. Mērķis ir tūlītēji identificēt un pārraudzīt ar Covid-19 saslimušo kontaktētās personas, lai vēl vairāk mazinātu tālāku pārnesanu. Šādi kontaktu izsekošanai jāļauj apmainīties ar attiecīgu informāciju starp valstīm, kurās ir starptautiskais tūrisms, ieskaitot gatavību vajadzības gadījumā veikt valsts piederīgo repatriāciju. Arī pēc robežu atkalatvēršanas svarīga būs cieša dalībvalstu sadarbība un koordinācija kontaktu izsekošanas jomā. Persondatu vākšanai un glabāšanai ir jāatbilst attiecīgajiem ES tiesību aktiem, ieskaitot Vispārīgo datu aizsardzības regulu un E-privātuma direktīvu.

Kontaktu izsekošanas pamatelementi sīki izklāstīti nesenantos Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra (ECDC) norādījumos ⁽¹⁴⁾ un – datu aizsardzības aspektā – Norādījumos par lietotnēm, kas atbalsta cīņu ar Covid-19 pandēmiju, ⁽¹⁵⁾ un Eiropas Datu aizsardzības kolēģijas norādījumos ⁽¹⁶⁾. Komisija un dalībvalstis publicēs protokolu par sadarbības principiem, lai nodrošinātu, ka brīvprātīgi apstiprinātas kontaktu izsekošanas lietotnes spēj darboties pāri robežām un ir uzticamas visās Eiropas malās, kur atrodas lietotāji.

10.vi *Darbojas koordinācijas un saziņas mehānismi*

Ir būtiski ieviest mehānismus, kas nodrošina koordināciju un saziņu starp iestādēm un tūrisma nozares uzņēmumiem, kā arī starp dalībvalstu pašvaldībām un valsts/reģiona valdību. Turklāt, kur tiek atļauts pārrobežu tūrisms, būtiska nozīme ir pārrobežas koordinācijai, informācijas apmaiņai un saziņai pa ierastajiem kanāliem. Dalībvalstīm laikus jāinformē citai cita un Komisija, pirms tās izziņo pasākumus, kas skar pārrobežu tūrisma plūsmas atjaunošanu, un jāņem vērā to viedokļi. Papildus mehānismiem, kas aprakstīti pievienotajā paziņojumā par brīvas pārvietošanās atjaunošanu un kontroles atcelšanu pie iekšējām robežām, jāizmanto Veselības drošības komiteja, Tūrisma padomdevēja komiteja, kā arī citi pastāvošie satiksmes un ceļošanas koordinācijas kanāli, saskaņā ar to attiecīgajām pilnvarām.

Būtiska ir arī risku izziņošana ceļiniekiem un tūristiem, arī ar digitāliem līdzekļiem, nodrošinot viņu informēšanu par vietējo kontekstu, par to, kā jārikojas aizdomu par Covid-19 gadījumā, kā pieejama veselības aprūpe utt.

11. Ierobežojumu mīkstināšanai jābalstās uz zinātnes datiem, kuru centrā ir sabiedrības veselība, un tā īstenojama katrā dalībvalstī izveidotā koordinētā sistēmā. Šī koordinētā sistēma ir pamats tūrisma saimnieciskās darbības un pakalpojumu atsākšanai. Ņemot vērā gaidāmo vasaras atvaļinājumu laiku, izšķiroša nozīme ir pārdomātai tūrisma uzņēmumu un tūrisma objektu konsultēšanai sabiedrības veselības jautājumos.

12. Jānovērtē vietējā epidemioloģiskā situācija, lai novērtētu kopējo risku, ko rada tūrisma darbību atsākšana, lai izvairītos no tā, ka tūristi inficē vietējos iedzīvotājus un otrādi.

⁽¹³⁾ SARS-CoV-2 ātrās noteikšanas tests šobrīd vēl nav validēts un ieteikts izmantošanai diagnostikā.

⁽¹⁴⁾ <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-contact-tracing-public-health-management>.

⁽¹⁵⁾ C(2020) 2523 final, 16.4.2020.

⁽¹⁶⁾ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-042020-use-location-data-and-contact-tracing_en.

13. Vajadzības gadījumam jāizstrādā gatavības plāni ar skaidriem kritērijiem atkārtotai ierobežojumu pastiprināšanai.
14. Kopīgajā Eiropas ceļvedī Covid-19 ierobežošanas pasākumu atcelšanai ir ieteikumos iekļauti principi, kas īpaši attiecas uz tūrisma nozari; tie jāuztur spēkā, atsākoties tūrismam.
15. Pasākumu atcelšanai jābūt pakāpeniskai. Vispārīgi pasākumi jāaizstāj ar precīzāk mērķētiem, ļaujot pakāpeniski atsākties sabiedrību un tūrisma darbībai, ar nosacījumu, ka tiek īstenoti samērīgi un efektīvi pasākumi, lai aizsargātu tūristu un tūrisma darbinieku veselību.
16. Atgriešanās darbā organizējama saskaņā ar "ES norādījumiem par drošu atgriešanos darbavietā", ⁽¹⁷⁾ un par prioritāti nosakāmas mazāk apdraudētas grupas un nozares, kas spēj veicināt saimniecisko darbību, vienlaikus ievērojot pandēmijas dēļ noteiktās darba un veselības aizsardzības normas.
17. Tūrisma pakalpojumu ierobežošanas pasākumi, kā arī ar veselību saistīti aizsardzības un profilakses pasākumi apjomā un ilgumā jāierobežo tādā mērā, kāds noteikti nepieciešams sabiedrības veselības aizsardzībai. Papildus tam, ka visi pasākumi ir objektīvi un samērīgi, tiem jābūt arī pienācīgi motivētiem, piemērotiem un jāatbilst transporta veidiem, jābūt nediskriminatīviem un jāuztur vienlīdzīgi konkurences apstākļi vienotajā tirgū.
18. ECDC sadarbībā ar dalībvalstīm un Kopīgo pētniecības centru izstrādā un pastāvīgi uztur Covid-19 karti ⁽¹⁸⁾, kas atspoguļo inficētību reģionālajos pārvaldes līmeņos. Dalībvalstis tiek aicinātas sniegt datus, kas nodrošina, ka karte ir pilnīga un atjaunināta. Tas nodrošinās ieguvumu visos saspilējuma mazināšanas stratēģijas aspektos (atsevišķu tautsaimniecības nozaru atvēršana/slēgšana, atšķirīgu testēšanas stratēģiju izvērtēšana, individuālo aizsardzības līdzekļu efektivitātes novērtēšana u. c.). Bez tam dalībvalstis tiek aicinātas sniegt atjauninātus datus par pieejamo slimnīcu ietilpību, par pārbaudēm, uzraudzību un kontaktu izsekošanu, kā arī publicēt kritērijus ierobežojumu atcelšanai un piemērošanai. Inficētības karte un ar to saistītie pasākumi ir pārredzams rīks, kas ES līmenī sniedz informāciju, kas jāizmanto varas iestādēm, transporta uzņēmumiem un tūrisma ieinteresētajām personām, kā arī pilsoņiem, pieņemot atbildīgus personiskus lēmumus par plāniem brīvdienām.

III. ES norādījumi par viesmīlības iestāžu sanitārajiem protokoliem

19. Šajā norādījumu daļā ir izklāstīti principi, kas dalībvalstīm palīdzēs izstrādāt un ieviest infekcijas profilakses un kontroles pasākumus un protokolus viesmīlības pakalpojumu sniedzējiem, piemēram, viesnīcām un citām viesmīlības iestādēm, lai tūrisma iestādes būtu drošākas un tiktu aizsargāta gan viesu, gan darbinieku veselība.
20. Šie norādījumi par sanitārajiem protokoliem nav saistoši. To mērķis ir, rūpējoties par koordinētu pieeju reģionos un dalībvalstīs, nodrošināt, ka infekcijas profilakses un kontroles pasākumi tiek izstrādāti un īstenoti saskaņīgi.
21. Dalībvalstis tiek aicinātas, izstrādājot nacionālajai/reģionālajai/vietējai situācijai piemērotus attiecīgos protokolus, ne vien ievērot relevanto veselības aizsardzības iestāžu (proti, Pasaules Veselības organizācijas (PVO) ⁽¹⁹⁾ un Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra (ECDC) Covid-19 riska pārvaldības ieteikumus un operacionālos apsvērumus (pielikums)), bet arī ņemt vērā šos norādījumus.

⁽¹⁷⁾ Koronavīruss: ES norādījumi par drošu atgriešanos darba vietā, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_729.

⁽¹⁸⁾ <https://covid-statistics.jrc.ec.europa.eu>

⁽¹⁹⁾ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/publications/2020/operational-considerations-for-covid-19-management-in-the-accommodation-sector-interim-guidance,-31-march-2020>.

22. Sabiedrības veselības pasākumiem tūrisma nozarē būs jāatbilst vispārīgajiem kompetento iestāžu paredzētajiem pasākumiem, un tajos būs jāņem vērā arī norādījumi, kas ievērojami darba vietā ⁽²⁰⁾. Šiem pasākumiem turklāt būs jābūt atbilstīgiem ES datu aizsardzības noteikumiem ⁽²¹⁾.
23. Izstrādājot infekcijas profilakses un kontroles pasākumus un protokolus, dalībvalstīm vajadzētu cieši sadarboties ar ieinteresētajām personām un gādāt, lai šie protokoli būtu piemēroti viesmīlības iestāžu sniegto pakalpojumu apmēram un veidam un ar to samērīgi. Dalībvalstīm jāapsver iespēja sniegt atbalstu to ieviešanā.
24. Īpaša uzmanība jāpievērš infekcijas profilakses un kontroles pasākumiem un protokoliem, kas attiecas uz tādiem sadarbīgās ekonomikas elementiem kā īslaicīga brīvdienu izmitināšana un citu veidu izmitināšana. Šie norādījumi un principi ir pilnīgi piemērojami šādu veidu viesmīlības pakalpojumiem un jebkādi pielāgojumi vai alternatīvas nekādā gadījumā nedrīkstētu apdraudēt viesu veselību un palielināt vīrusa pārnese risku.
25. Viesmīlības iestāžu viesu un darbinieku veselības aizsardzības pasākumi regulāri jāizvērtē un jāpielāgo, ņemot vērā visu relevanto informāciju un apsvērumus, lai tie aizvien būtu samērīgi ar aktuālo sabiedrības veselības situāciju.
26. Kļūstot pieejamiem jauniem un efektīvākiem risinājumiem, prioritāri jāizvēlas tie, bet no mazāk efektīviem vai grūtāk īstenojamiem pasākumiem jāatsakās. Jāievēro izmaksefektivitātes princips. Tātad, ja viesu un darbinieku veselību vienlīdz labi var nodrošināt ar vairākām pieejām, priekšroka dodama lētākajai, it īpaši mazo un vidējo uzņēmumu gadījumā (MVU) gadījumā.
27. Izstrādājot infekcijas profilakses un kontroles pasākumus un protokolus viesmīlības iestādēm, lai nepieļautu Covid-19 pārnesei un rūpētos par sabiedrības veselību, jāņem vērā šeit izklāstītie pamatprincipi.
- a) *Epidemioloģiskā situācija*
- Tūrisma atsākšanās priekšnoteikums ir Covid-19 incidences kritums līdz zemam līmenim un visi pārējie II iedaļā izklāstītie kritēriji. Ir rūpīgi ņemti vērā iepriekš izklāstītie tūrisma darbības drošas un pakāpeniskas atjaunošanas principi.
- b) *Galvenā prioritāte – viesu un darbinieku veselība un drošība*
- Lai viesmīlības pakalpojumi varētu atsākties, viesmīlības iestādes viesiem un darbiniekiem, kuri sniedz pakalpojumu, katrā ziņā pēc iespējas pilnīgāk jāievēro infekcijas un vīrusa pārnese profilakses pasākumi. Pasākumi gan viesiem, gan darbiniekiem jāizziņo skaidri, labi redzami un efektīvi (arī ar digitāliem līdzekļiem).
- c) *Vietējie pasākumi*
- Vietējām un/vai nacionālajām sabiedrības veselības aizsardzības iestādēm un viesmīlības pakalpojumu sniedzējiem pastāvīgi jākoordinējas, lai nodrošinātu informētību par jaunākajiem konkrētā ģeogrāfiskā apgabalā piemērojamajiem noteikumiem un regulējumu, tas tiktu piemērots un tā piemērošanai tiktu sekots līdzi.
- d) *Rīcības plāns infekcijas gadījumā*
- Viesmīlības iestādēm vajadzīgs sagatavotības plāns, kurā izklāstīts, kādi pasākumi veicami, ja konstatēta infekcija, un tam jāaptver periods no lēmuma atsākt darbību līdz brīdim, kad pagājušas 14 dienas no laika, kad viesi iestādi atstājuši. Visi darbinieki jāiepazīstina ar konkrētu rīcības plānu, kurā norādīta katra darbinieka loma un pienākumi, un šim plānam jābūt katrā laikā pieejamam.

⁽²⁰⁾ "Koronavīrusa slimība. ES norādījumi par drošu atgriešanos darbavietā"

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/ip_20_729.

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra. COVID-19: guidance for the workplace [tiešsaistē]. [atjaunināti 2020. gada 20. aprīlī; atsauce izdarīta 2020. gada 4. maijā]. Pieejami: https://oshwiki.eu/wiki/COVID-19:_guidance_for_the_workplace#See.

⁽²¹⁾ Sk. arī Eiropas Datu aizsardzības kolēģijas (EDAK) paziņojumu: https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb_statement_2020_processingpersonaldataandcovid-19_en.pdf.

e) *Apmācība*

Viesiem darbiniekiem, kas strādā tūrisma iestādēs, jābūt informētiem par Covid-19 simptomiem un infekcijas profilakses un kontroles (IPK) pamatpasākumiem. Darbinieki jāapmāca, kādi IPK pasākumi veicami un kā rīkoties, ja viesiem ir Covid-19 atbilstoši simptomi vai ja tādi simptomi parādās viņiem pašiem.

f) *Darbinieku pārvaldība*

Jāapsver pasākumi, kas samazinātu darbinieku klātbūtni; piemēram, darbs no mājām visiem darbiniekiem, kuri savus pienākumus var veikt tāldarbā.

Jāapsver arī pasākumi, kas mazinātu fizisku saskari un fiziskās saskares laiku, strādājot klātienē, piemēram, darbs maiņās, maltītes dažādos laikos, telefonu un elektronisko saziņas līdzekļu izmantošana.

g) *Informācija viesiem*

Viesiem pieklūstamā veidā (arī digitāli) gan pirms ierašanās, gan viesmīlības iestādē uz vietas jāsaņem visa vajadzīgā informācija par aktuālajiem vietējo sabiedrības veselības aizsardzības iestāžu norādījumiem, kā arī konkrētajiem ieviestajiem pasākumiem, kas skar viņu ierašanos, uzturēšanos un došanos prom.

Viesi pirms ienākšanas viesmīlības iestādē ar īpašām zīmēm (informatīvas infografikas, kas adaptētas viesiem ar redzes traucējumiem) jāinformē par Covid-19 pazīmēm un simptomiem un to, kā rīkoties, ja viņiem uzturēšanās laikā vai 14 dienu laikā pēc došanās prom parādās slimības simptomi. Viesmīlības iestāde var arī piedāvāt bukletus ar šo informāciju.

Viesmīlības iestādēm jāparūpējas, lai tad, ja jāveic kontaktu izsekošana, būtu pieejama viesu kontaktinformācija. Kontakta izsekošanas pasākumi jāizmanto tikai un vienīgi Covid-19 uzliesmojuma apkarošanai, un tiem jāatbilst ES e-veselības tīkla vienotajai rīkkopai mobilajām lietotnēm kontaktu izsekošanas atbalstam ES cīņā pret Covid-19 ⁽²²⁾ un Komisijas norādījumiem par lietotnēm ⁽²³⁾, nodrošinot visaugstāko privātuma un datu aizsardzības līmeni.

h) *Fiziskā distancēšanās un higiēna*

Viesmīlības iestādei jāievieš mērķorientēti pasākumi, kas nodrošinātu, ka koplietošanas telpās, kur viesi varētu uzturēties ilgāku laiku (t. i., ilgāk par 15 minūtēm), tiek ievērota fiziskā distancēšanās; piemēram, var noteikt maksimālo viesu skaitu, kas vienlaikus drīkst uzturēties katrā koplietošanas zonā (restorānā, kafejnīcā, bārā, vestibilā utt.). Jāapsver iespēja viesiem ierādīt noteiktu laika nogriezni maltītēm, peldēšanai baseinā vai sporta zāles izmantošanai vai darīt pieejamu (digitālu) grafiku, kurā var rezervēt noteiktu laiku.

Ja nav iespējams pilnīgi ievērot fizisko distancēšanos, viesu un darbinieku aizsardzībai jāapsver alternatīvi pasākumi, piemēram, stikla vai plastmasas paneļu izmantošana, masku valkāšana utt.

Principā visā viesmīlības iestādē koplietošanas telpās jāievēro 1,5–2 m distance (izņemot gadījumus, kad cilvēki ceļo un mitinās kopā) un tad, ja tas nav iespējams, jāizmanto citi pasākumi (piem., jāvalkā maskas).

Āra zonās (pludmales, baseini, kafejnīcas, bāri, restorāni utt.) un vietās, kur tiek piedāvāta apkalpošana ārā, jārikojas tā, lai varētu ievērot fizisko distancēšanos, un jāievēro īpaši higiēnas pasākumi. Arī iekštelpās, piemēram, spa un baseinos, jāievēro stingri higiēnas pasākumi. Katrai viesmīlības iestādei rūpīgi jāizsver, vai piedāvāt papildpakalpojumus (piemēram, bērnu aprūpi). Lielāki pasākumi, piemēram, koncerti, būtu jāatliek uz vēlāku laiku.

Ja viesmīlības iestāde piedāvā transporta pakalpojumus, piemēram, tiešos pārvadājumus, tad, ievērojot Vadlīnijas par transporta pakalpojumu un savienotības pakāpenisku atjaunošanu ⁽²⁴⁾, jāīsteno īpaši piesardzības pasākumi.

i) *Infekcijas profilakses un kontroles pasākumi (IPK pasākumi)*

Ne vien jāievēro fiziskā distancēšanās, bet arī jāapsver iespēja izstrādāt, darbiniekiem un viesiem izziņot un ieviest individuālos aizsardzības pasākumus un tīrīšanas un dezinfekcijas protokolus.

⁽²²⁾ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/covid-19_apps_en.pdf.

⁽²³⁾ Komisijas paziņojums "Norādījumi par lietotnēm, kas sniedz atbalstu cīņā pret Covid-19 pandēmiju saistībā ar datu aizsardzību" (OV C 124I, 17.4.2020., 1. lpp.).

⁽²⁴⁾ C(2020) 3139.

Daži šādi pasākumi:

i) respiratoriskā etiķete

Jāizziņo un gan viesiem, gan darbiniekiem jāievēro stingra respiratoriskā etiķete (klepot vai šķaudīt papīra salvetē vai elkoņa likumā). Viesmīlības iestādēm jāgādā, lai būtu pieejamas papīra salvetes un atkritumu tvertnes;

ii) roku higiēna

Roku higiēna ir svarīgs kontroles pasākums, un gan viesi, gan darbinieki par to jāinformē ar informatīvām infografikām, kas izvietotas aktuālākajās vietās (piem., pie ieejas, tualetēs, pie kases utt.). Viesmīlības iestādēm jānodrošina viegla piekļuve vietām, kur var nomazgāt rokas ar ziepēm un tās nosusināt ar vienreizlietojamiem papīra dvieļiem vai automātiskajiem žāvētājiem, kā arī piekļuve dezinfekcijas līdzekļiem uz spirta bāzes;

iii) sejas masku izmantošana

Viesu un darbinieku sejas maskas būtu jāuzskata tikai par papildpasākumu, kas neaizstāj galvenos profilakses pasākumus. Ir svarīgi maskas lietot pareizi, un gan viesi, gan darbinieki jāinformē, kā to darīt;

iv) vēdināšana

Ir ieteicams palielināt gaisa apmaiņas reizu skaitu stundā un iespējami daudz vēdināt ar āra gaisu – vai nu dabiski, vai ar mehānisku ventilāciju (atkarībā no vietas). Pēc viesu izrakstīšanās ieteicams istabas vismaz stundu vēdināt pastiprināti;

v) tīrīšana un dezinficēšana

Svarīgi ir pēc iespējas biežāk (vismaz reizi dienā, bet, ja iespējams, vēl biežāk) tīrīt bieži skartas virsmas. Šādas virsmas ir, piemēram, durvju rokturi, krēsli un roku balsti, galdu virsmas, gaismas slēdži, margas, ūdens krāni, liftu pogas, letes utt. Darbiniekiem jāsaņem informācija par tīrīšanu pēc izrakstīšanās un tā jāveic, un tas pats attiecas uz tīrīšanas aprīkojuma apstrādi, atkritumu apsaimniekošanu, veļas mazgāšanu un personiskās higiēnas pasākumiem pēc tīrīšanas.

j) *Potenciāla infekcija viesu vai darbinieku vidū*

Ja radušās aizdomas, ka kāds viesis vai darbinieks (darba pienākumu izpildes laikā) varētu būt saslimis ar Covid-19, jāisteno d) punktā aprakstītais rīcības plāns, kam jāatbilst relevantajiem ECDC (1. pielikums) un nacionālo un vietējo iestāžu norādījumiem par

i) izolēšanās un distancēšanās pasākumiem, kas jāievēro attiecībā uz potenciāli inficēto personu;

ii) valsts tiesību aktos noteikto procedūru, kā informējami medicīniskie dienesti, lai nokārtotu medicīnisku konsultāciju, testēšanu vai iespējamu pārvietošanu uz ārstniecības iestādi;

iii) valsts tiesību aktos noteikto procedūru, kā informējamās vietējās sabiedrības veselības aizsardzības iestādes un, iespējams, veicama kontaktu izsekošana;

iv) veicamo tīrīšanu un dezinfekciju;

v) nepieciešamību sadarboties un sniegt informāciju par pārējiem viesiem vai darbiniekiem, kas ar attiecīgo personu viesmīlības iestādē bijuši kontaktā 2 dienu laikā pirms un 14 dienu laikā pēc simptomu parādīšanās.

28. Šie pamatprincipi jāņem vērā līdzās Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra vispārīgajiem ieteikumiem 1. pielikumā.

IV. Secinājumi

29. Dalībvalstis tiek mudinātas dalīties šajos norādījumos ar kompetentajām iestādēm un reģionālā/vietējā līmenī.

30. Tūrisma nozares ieinteresētās personas, piemēram, profesionālās apvienības un tiešsaistes tūrisma platformas, tiek mudinātas izplatīt šos norādījumus un palielināt informētību par tiem.

31. Dalībvalstis tiek aicinātas pastāvīgi sadarboties ar ECDC, lai nodrošinātu, ka iepriekš 18. punktā minētā inficētības karte kalpotu par pārredzamu instrumentu informācijas sniegšanai ES līmenī, kas jāizmanto iestādēm, transporta operatoriem un tūrisma nozarē ieinteresētajām personām.
32. Dalībvalstis tiek mudinātas apsvērt iespēju atbalstīt viesmīlības nozari un, plašākā izpratnē, uzņēmumus, kas sniedz tūrisma pakalpojumus, šo norādījumu un attiecīgo infekciju profilakses un kontroles pasākumu un protokolu īstenošanā un uzraudzīt to ievērošanu. Šim nolūkam dalībvalstis var izmantot pieejamos valsts un ES līdzekļus.
33. Pamatojoties uz šiem norādījumiem, Komisija turpinās koordināciju ar dalībvalstīm, lai izveidotu saskaņotu pieeju infekciju profilakses un kontroles pasākumiem un protokoliem viesmīlības un tūrisma nozares uzņēmumos ES.
34. Šiem norādījumiem būtu jāpalīdz dalībvalstīm un tūrisma nozarē ieinteresētajām personām izstrādāt konkrētākus infekciju profilakses un kontroles pasākumus un protokolus saskaņā ar šiem norādījumiem un uzraudzīt to ievērošanu, tādējādi stiprinot nosacījumus uzņēmumiem ar mērķi palielināt patērētāju uzticēšanos.
35. Komisija izveidos īpašu tīmekļa vietni ar interaktīvu karti, kurā būs apkopota informācija no dalībvalstīm un tūrisma un ceļojumu nozares, tostarp informācija par valstu vai nozaru protokoliem un atbilstības shēmām.
36. Lai atbalstītu dalībvalstis, Komisija veicinās paraugprakses apmaiņu, cita starpā izmantojot Tūrisma padomdevēju komiteju.
37. Lai atvieglotu šo norādījumu īstenošanu, Komisija turpinās sadarboties ar dalībvalstu publiskajām iestādēm, tūrisma nozarē ieinteresētajām personām un starptautiskajām organizācijām.

PIELIKUMS

Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra vispārīgie ieteikumi tūrisma nozarei un jo īpaši viesmīlības uzņēmumiem**Vietējie pasākumi**

Sabiedrības veselības aizsardzības pasākumiem tūrisma nozarē būs jāatbilst vispārējiem pasākumiem, ko piemēro vietējās un valsts iestādes, un tajos jāņem vērā norādījumi darbavietai ⁽¹⁾. Šādiem tūrisma nozarē ieviestajiem pasākumiem jābūt vismaz tikpat stingriem kā ieteikumiem plašai sabiedrībai.

Vietējām un/vai valsts sabiedrības veselības aizsardzības iestādēm un izmitināšanas vietām jāuztur pastāvīgs savstarpējs dialogs, lai nodrošinātu, ka attiecīgajā ģeogrāfiskajā apgabalā tiek darīti zināmi un piemēroti jaunākie noteikumi un normas, tostarp:

- īpaša kārtība attiecībā uz viesiem (tai skaitā viesiem no citām valstīm), saskaņā ar kuru tie var saņemt medicīniskās konsultācijas un ārstēšanu, tostarp piekļuvi ambulatorajai un stacionārajai aprūpei, ja tiem ir simptomi, kas saistīti ar Covid-19,
- izmitināšanas vietu īpašniekiem ir jānodrošina precīza klientu kontaktinformācija, ko izmantos sabiedrības veselības izziņas darbā, ja šāds gadījums tiks konstatēts attiecīgajā izmitināšanas vietā.

Risku izziņošana un personāla apmācība*Rīcības plāns*

Uzņēmumu rīcībā jābūt sagatavotības plānam, kurā ietvertas darbības, kas jāveic šādos laikposmos:

- laikposms, kas sāksies brīdī, kad tiks pieņemts lēmums par atkalatvēršanu, un beigsies pirms viesu ierašanās. Šis posms ietvers darbinieku informēšanu un apmācību, kā arī nepieciešamo infekcijas profilakses pasākumu īstenošanu attiecīgajā objektā un viesiem sniedzamās informācijas sagatavošanu pirms to ierašanās,
- laikposms, kurā viesi uzturas attiecīgajā vietā, sākot no rezervācijas brīža, ieskaitot viesu reģistrēšanu, un līdz brīdim, kad viesi izrakstās (aizbrauc),
- laikposms, kas ilgst līdz 14 dienām pēc viesu aizbraukšanas.

Konkrēts rīcības plāns, kurā sīki izklāstīts katra darbinieka uzdevums un pienākumi, būtu jā dara zināms visam personālam, turklāt tam būtu jābūt pieejamam jebkurā laikā.

Personāla apmācība un vadība*Apmācība*

- Visiem tūrisma objektu darbiniekiem jāprot atpazīt Covid-19 simptomi (drudzis, klepus, kakla sāpes u. c.) un jābūt informētiem par galvenajiem infekciju profilakses un kontroles (IPK) pasākumiem.
- Darbinieki, kuriem pašiem vai viņu ģimenes locekļiem, ir apstiprināts Covid-19, darba vidē nedrīkstētu nokļūt infekciozajā periodā, kuru ir noteikušas vietējās veselības aizsardzības iestādes; parasti runa ir par laikposmu, kas ilgst līdz 8 dienām pēc simptomu parādīšanās (ja saslimšana ir vieglā formā).
- Darbiniekiem, kuriem ir Covid-19 raksturīgi simptomi, darba vidē nedrīkstētu nokļūt; šiem darbiniekiem vajadzētu pašizolēties, turklāt tiem jāiesaka ievērot vietējos sabiedrības veselības norādījumus un, ja simptomi saasinās, vērsties pēc medicīniskās palīdzības saskaņā ar vietējiem norādījumiem.
- Ir jāapsver iespēja nodrošināt personālam specializēto apmācību par infekciju profilakses un kontroles pasākumiem un darbībām, kas jāveic gadījumos, kad viesiem ir Covid-19 raksturīgi simptomi.

Pārvaldība

- Vecāka gadagājuma darbinieki un darbinieki ar hroniskām slimībām (sirds slimībām, plaušu slimībām, imūndeficītu, nesen veikto vēža ārstēšanu), par kurām ir zināms, ka Covid-19 izraisītās infekcijas gadījumā tās palielina nelabvēlīgas attīstības risku, ja iespējams, būtu jāiesaka darbības, kurās ir paredzēts ierobežots kontakts ar viesiem.

⁽¹⁾ Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra. Covid-19: norādījumi darbavietai [tiešsaistē]. [atjaunināti 2020. gada 20. aprīlī; atsauce izdarīta 2020. gada 4. maijā]. Pieejami vietnē https://oshwiki.eu/wiki/COVID-19:_guidance_for_the_workplace#See.

- Būtu jāparedz pasākumi, kas samazina darbinieku skaitu uz vietas, piemēram, atļaujot strādāt no mājām visiem tiem darbiniekiem, kuri pilda pienākumus, kas var būt savietojami ar tāldarbu.
- Būtu jāparedz pasākumi, kas samazina fizisko kontaktu skaitu un fizisko kontaktu laiku starp cilvēkiem uzņēmumā (piemēram, darbs maiņās, ēdienreizes maiņās, tālruņu un elektronisko sakaru līdzekļu izmantošana maiņās).

Informācija viesiem

- Pirms viesi ierodas izmitināšanas vietā, tiem ir jānosūta informācija par spēkā esošajiem vietējo sabiedrības veselības aizsardzības iestāžu norādījumiem un īpašiem pasākumiem, kas tikuši ieviesti izmitināšanas vietā. Viesi ir jāinformē par to, ka, ja tiem ir Covid-19 raksturīgi simptomi vai ja 14 dienu laikā pirms plānotās uzturēšanās tie ir saskarējušies ar personu, kurai konstatēts Covid-19, vai ar personu ar simptomiem, kas varētu liecināt par saslimšanu ar Covid-19, uzturēšanās tiem būtu jāatliek.
- Lai viesus informētu par Covid-19 pazīmēm un simptomiem un sniegtu tiem norādījumus par to, kā rīkoties simptomu gadījumā, izmitināšanas vietā pie ieejas ir jāizvieto īpašas norādes (informatīvas infografikas) vai cita pieejama informācija, tostarp klientiem ar redzes traucējumiem pielāgotā informācija. Izmitināšanas vietā var sniegt arī bukletus ar šo informāciju.
- Aizbraukšanas brīdī viesiem tiek skaidri lūgts izmitināšanas vietai nekavējoties ziņot, ja 14 dienu laikā pēc aizbraukšanas tiem parādās ar Covid-19 saistītie simptomi vai ja attiecībā uz Covid-19 tie saņēmuši pozitīvu testa rezultātu.
- Ir jāpārlicinās, ka viesu kontaktinformācija ir pieejama (ja tā būs vajadzīga kontaktu izsekošanas nolūkos).

Fiziskā distancēšanās

- SARS-CoV-2 pārnese galvenokārt notiek ar izelpotajiem pilieniem, tieši kontaktējoties ar inficētām personām, kā arī tuvākajā apkārtnē netieša kontakta ceļā, pieskaroties piesārņotām virsmām un priekšmetiem (fomītiem). Lielas izelpotas pilītes pārvietojas aptuveni 1 metru, kad cilvēks elpo, 1,5 metru, kad cilvēks runā, un 2 metrus, kad cilvēks klepo^(?).
- Uzņēmumam ir jānodrošina, ka koplietošanas zonās, kur viesi kopā varētu uzturēties ilgāku laiku (piemēram, ilgāk par 15 minūtēm), fiziskā distancēšanās tiek ievērota saskaņā ar jaunākajām norādēm.
- Viesiem, kas ceļo kopā un nakšņo vienā istabā (numurā), fiziskais attālums savā starpā nav jāievēro.
- Ja fizisko distancēšanos nodrošināt nav iespējams, ir jāparedz īpaši pasākumi, lai novērstu pilienu izplatīšanos: piemēram, uzņemšanas zonās var izmantot stikla vai plastmasas aizsargpaneļus.
- Lai nodrošinātu vajadzīgo fizisko distancēšanos, tūrisma objektiem, tai skaitā viesnīcām un restorāniem, ir jānosaka maksimālais viesu skaits, kas atļauts katrā objektā un telpā. Maksimāli atļauto viesu skaitu pārsniegt nedrīkst.
- Izklaides pasākumi būtu jāatliek vai jāatceļ, izņemot, ja ir iespējams garantēt fizisko distancēšanos.
- Lai nodrošinātu fizisko distancēšanos, speciāli noteikumi ir jāparedz attiecībā uz pārvietošanās līdzekļiem.

Infekciju profilakses un kontroles pasākumi

Tūrisma nozares uzņēmumi parasti piedāvā produktus un pakalpojumus, kas paredz cilvēku pulcēšanos slēgtajās zonās (viesnīcas, restorāni, kafējnīcas) un atklātajās zonās (kempingi, pludmales, baseini) uz ilgu laiku, tādējādi palielinot vīrusa pārneses iespēju. Fiziskā distancēšanās un konkrēti infekciju profilakses un kontroles pasākumi (individuālie aizsardzības pasākumi un tīrīšanas un dezinfekcijas protokoli) ir jāparedz un jāīsteno iekvienā situācijā, kur ir sagaidāma cilvēku pulcēšanās^(?). Šie infekciju profilakses un kontroles pasākumi ietver turpmāk minētos pasākumus:

^(?) Bourouiba L. *Turbulent Gas Clouds and Respiratory Pathogen Emissions: Potential Implications for Reducing Transmission of COVID-19*. *Jama*. 2020. gada 26. marts.

^(?) Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs, Infekciju profilakse un kontrole tādu cilvēku māsājniecībās, attiecībā uz kuriem ir aizdomas par to inficēšanos ar Covid-19 vai kuriem ir apstiprināta koronavīrusa izraisītā slimība (Covid-19) [tiešaistē], 2020. gada 31. marts, [2020. gada 4. maijs]. Pieejams vietnē: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/Home-care-of-COVID-19-patients-2020-03-31.pdf>.

— *Respiratoriskā etiķete*

- Jāievēro stingra respiratoriskā etiķete: klepojot vai šķaudot, deguns un mute jāaizsedz ar papīra salveti. Tīras papīra salvetes jātur tuvumā un lietošanas gatavībā.
- Uzreiz pēc lietošanas tās jāizmet atkritumu tvertnē (ideālā gadījumā – tvertnē ar vāku) un rokas jānomazgā/jānotīra, ievērojot attiecīgo procedūru.
- Ja papīra salvetes nav pieejamas, ieteicams klepot vai šķaudīt elkoņa līkumā.

— *Roku higiēna*

- Roku higiēna ir svarīgs kontroles pasākums, kas palīdz mazināt Covid-19 izplatību.
- Jānodrošina viegla piekļuve vietām, kur var nomazgāt rokas ar ziepēm un tās nosusināt ar vienreizlietojamiem papīra dvieļiem vai automātiskajiem žāvētājiem, kā arī piekļuve dezinfekcijas līdzekļiem uz spirta bāzes (ar spirta saturu vismaz 70 %).
- Visos tūrisma objektos, t. i., to dažādās vietās (piem., pie ieejas, tualetēs, pie kases utt.) jāizvieto informatīvas infografikas, kurās paskaidrots roku higiēnas svarīgums un attēloti rūpīgas roku mazgāšanas paņēmieni.
- Rokas jāmazgā bieži.

— *Sejas masku izmantošana*

- Medicīniskās vai improvizētās (nemedicīniskās) sejas maskas, ko tūrisma objektos valkā personāls un viesi, var uzskatīt par avota kontroles līdzekli (jo tās novērš tādu pilienu izplatīšanos, kas izdalās no inficētiem cilvēkiem, kuriem ir vai nav attiecīgie simptomi) (*).
- Sejas masku izmantošana būtu jāuzskata tikai par papildinošu pasākumu, nevis par pasākumu, kas aizstāj galvenos profilaktiskus pasākumus.
- Ir svarīgi sejas maskas izmantot pareizi. Sejas maskai pilnībā jānosedz sejas daļa no deguna muguras apakšējās daļas līdz zodam.
- Informācijai par sejas masku pareizu izmantošanu jābūt pieejamai; tajā jānorāda īpaši jāuzsver, ka pirms sejas maskas uzlikšanas un pēc tās noņemšanas ir ļoti svarīgi nomazgāt rokas ar ziepēm un ūdeni vai notīrīt tās ar dezinfekcijas līdzekli uz spirta bāzes.
- Ņemot vērā sagādes grūtības un to, ka attiecībā uz medicīnisko sejas masku izmantošanu prioritāte tiek dota veselības aprūpes iestādēm, pārējie iedzīvotāji drīkst valkāt gan medicīniskās, gan nemedicīniskās sejas maskas.
- Filtrējošo aizsargmasku (FFP) valkāšana netiek ieteikta, jo to izmantošanai prioritāte jādod tikai veselības aprūpes iestādēm.

— *Vēdināšana*

- Slikta iekštelpu vēdināšana pastiprina elpceļu infekciju pārnesei (?). Tiek uzskatīts, ka Covid-19 galvenokārt

(*) Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs. Sejas masku izmantošana, atrodoties sabiedrībā. Covid-19 pārnese mazināšana no potenciāli asimptomātiskām vai presimptomātiskām inficētām personām, izmantojot sejas maskas [tiešsaistē]. 2020. gada 8. aprīlis [2020. gada 4. maijs]. Pieejams vietnē: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-use-face-masks-community.pdf>.

(?) Knibbs LD, Morawska L, Bell SC, Grzybowski P. Telpu vēdināšana un gaisa pilienu ceļā pārnestu infekciju risks 3 veselības aprūpes iestādēs, kuras atrodas lielajā mācību slimnīcā. *Am J Infect Control*. 2011 Dec;39(10):866-72.

izplatās caur izelpotajiem pilieniem. Vēl ir maz zināms, kāda nozīme Covid-19 pārnesē ir aerosoliem, kas gaisā var turēties ilgu laiku, un tādēļ nav iespējams precīzi noteikt telpu vēdināšanas relatīvu nozīmi Covid-19 pārneses novēršanā. Tomēr daudzi Covid-19 pārneses gadījumi ir saistīti ar uzturēšanos slēgtās telpās ⁽⁶⁾. Šķiet, ka, palielinot gaisa apmaiņu stundā un āra gaisa ieplūdi stundā, jebkāds varbūtējs pārneses risks, ko rada aerosoli, tiek mazināts; to var panākt, izmantojot dabisku vēdināšanu vai mehānisku ventilāciju (atkarībā no uzņēmuma iespējām) ⁽⁷⁾.

— Ja tiek izmantotas mehāniskās ventilācijas sistēmas, to apkope ir jāveic obligāti saskaņā ar ražotāja norādījumiem jo īpaši attiecībā uz iekārtas tīrīšanu un filtru maiņu.

— *Tīrīšana un dezinficēšana*

— Covid-19 pandēmijas apstākļos svarīga ir kārtīga tīrīšana un dezinficēšana ⁽⁸⁾.

— Virsmas, ko bieži aiztiek, tīrāmas iespējami bieži (vismaz reizi dienā un, ja iespējams, biežāk). Virsmu piemēri: durvju kliņķi un rokturi, krēsli un roku balsti, galdu virsas, elektrības slēdži, margas, ūdens krāni, lifta pogas u. c.

— Vīrusa izdzīvošana uz virsmām ir atkarīga no virsmas materiāla, un ir ziņots par visīsāko izdzīvošanu uz vara ⁽⁹⁾.

— Pēc viesu izrakstīšanās ieteicams vismaz vienu stundu veikt rūpīgu tīrīšanu ar mazgāšanas standartlīdzekļiem un pastiprināt telpu vēdināšanu.

— Regulārajai tīrīšanai pietiek ar standarta mazgāšanas līdzekļiem.

— Tīrīšanas rīki pēc katras tīrīšanas pienācīgi jānotīra.

— Pēc tīrīšanas veicama roku higiēna.

— Ievēro atkritumu apsaimniekošanas standartprocedūras. Tīrīšanas laikā radušies atkritumi ievietojami nešķīrotajos atkritumos.

— Ievēro gultasveļas, dvieļu un galdautu mazgāšanas standartprocedūras.

⁽⁶⁾ Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs. Sejas masku izmantošana, atrodoties sabiedrībā. Covid-19 pārneses mazināšana no potenciāli asimptomātiskām vai presimptomātiskām inficētām personām, izmantojot sejas maskas [tiešsaistē]. 2020. gada 8. aprīlis [2020. gada 4. maijs]. Pieejams vietnē <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-use-face-masks-community.pdf>.

Knibbs LD, Morawska L, Bell SC, Grzybowski P. Telpu vēdināšana un gaisa pilienu ceļā pārnestu infekciju risks 3 veselības aprūpes iestādēs, kuras atrodas lielajā mācību slimnīcā. *Am J Infect Control*. 2011 Dec;39(10):866-72.

Lu J, Gu J, Li K, Xu C, Su W, Lai Z, et al. Covid-19 uzliesmojums, kas saistīts ar gaisa kondicionēšanu restorānā, *Guangzhou*, Ķīna, 2020. *Emerg Infect Dis*. 2020 Apr 2;26(7).

⁽⁷⁾ Pasaules Veselības organizācija (PVO). Infekciju kontroles nolūkos veselības aprūpes iestādēs veiktā dabiskā vēdināšana [tiešsaistē]. 2009 [atjaunināts 2020/ gada 4. maijā]. Pieejams vietnē https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44167/9789241547857_eng.pdf?sequence=1.

Eiropas Siltumapgādes, ventilācijas sistēmu un gaisa kondicionēšanas sistēmu apvienību federācija. Kā nodrošināt un izmantot ēku pakalpojumus, lai nepieļautu koronavīrusa izraisīto slimību Covid-19 un novērstu vīrusa SARS-CoV-2 izplatīšanos darba vietās [tiešsaistē]. [atjaunināts 2020. gada 17. martā; atsauce izdarīta 2020. gada 4. maijā]. Pieejams vietnē https://www.rehva.eu/fileadmin/user_upload/REHVA_covid_guidance_document_2020-03-17_final.pdf.

⁽⁸⁾ Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs (ECDC). Vides dezinfekcija veselības aprūpes iestādēs un ar veselības aprūpi nesaistītās vietās, kas var būt inficētas ar SARS-CoV-2. Stockholm: ECDC, 2020 [2020. gada 26. aprīlis]. Pieejams vietnē <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/disinfection-environments-covid-19#no-link>.

⁽⁹⁾ Pasaules veselības organizācija (PVO). Vēdināšana infekcijas ierobežošanai veselības aprūpes iestādēs [internets]. 2009 [atjaunināts 2020. gada 4. maijā]. Pieejams vietnē https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44167/9789241547857_eng.pdf?sequence=1.

Ja ir aizdomas par personas inficēšanos ar Covid-19: testēšana, kontaktu izsekošana, izolācija un karantīna

Ja ir aizdomas par inficēšanās ar Covid-19 gadījumu viesu vai darbinieku vidū darba laikā, iestādei jāiedarbina vietējais rīcības plāns ⁽¹⁰⁾.

Aizdomīgā gadījumā indivīdam nekavējoties jāliek valkāt masku, ievērot elpceļu etiķeti un roku higiēnas praksi. Aizdomīgā gadījumā indivīds jānošķir no citām personām vismaz 2 m attālumā un, ja iespējams, jāierāda izolācijai pašam sava telpa ar labierīcībām.

Saskaņā ar ES datu aizsardzības tiesību aktiem par aizdomīgo gadījumu būtu jāpaziņo vietējiem medicīnas dienestiem, kuri konsultēs par pārbaudēm, turpmāku gadījuma pārvaldību un indivīda pārvietošanu uz aprūpes vietu (piemēram, slimnīcu), ja to uzskata par nepieciešamu un atbilstošu vietējiem medicīniskās aprūpes ceļiem.

Ja aizdomīgo gadījumu uzskata par varbūtēju vai apstiprinātu gadījumu, par to informē vietējās sabiedrības veselības iestādes, un tās sniedz ieteikumus par to, vai būtu jāveic kontaktu izsekošanas darbības. Kontakta izsekošana parasti sākas tūlīt pēc tam, kad ir paziņots par identificētu varbūtēju vai apstiprinātu gadījumu, un par to parasti ir atbildīgas vietējās sabiedrības veselības iestādes. Tūrisma uzņēmumi tiks lūgti sadarboties un sniegt visu nepieciešamo informāciju par viesiem vai darbiniekiem, kas uzņēmumā varētu būt kontaktējušies ar attiecīgo indivīdu, konkrētajā gadījumā sākot no 2 dienām pirms un beidzot ar 14 dienām pēc simptomu parādīšanās.

Darbinieki, kuriem parādījušies simptomi, jāizolē mājās un viņiem jāmeklē medicīniskā palīdzība.

Ja iekštelpās konstatēts aizdomīgs vai apstiprināts Covid-19 gadījums, šī telpa vispirms vismaz stundu labi jāizvēdina un pēc tam rūpīgi jāiztīra ar neitrālu mazgāšanas līdzekli, pēcāk veicot virsmu dekontamināciju ar dezinfekcijas līdzekli, kas iedarbojas uz vīrusiem. Alternatīvi dekontaminācijai pēc tīrīšanas ar neitrālu mazgāšanas līdzekli var izmantot 0,05-0,1 % nātrija hipohlorītu vai produktus uz etanola bāzes (vismaz 70 %). Visi potenciāli kontaminētie tekstilizstrādājumi (piemēram, dvieli, gultas veļa, aizkari, galdauti utt.) jāmazgā karstā ūdens programmā (90 °C) ar parastu veļas mazgāšanas līdzekli. Ja materiāla īpašību dēļ nevar izmantot karstā ūdens programmu, mazgāšanas programmai jāpievieno balinātājs vai citi veļas mazgāšanas līdzekļi tekstilizstrādājumu dekontaminācijai.

Īpaši noteikumi viesnīcām

Lai samazinātu Covid-19 pārneses iespējamību, tiek ieteikti šādi pasākumi.

1. Administrācija/pārvaldība

- a. apspriežoties ar vietējām sabiedrības veselības iestādēm, izstrādāt sagatavotības plānu infekciju profilakses un kontroles pasākumiem attiecībā uz Covid-19;
- b. rūpīgi sekot līdz sabiedrības veselības aizsardzības iestāžu ieteikumiem, lai darbiniekiem un viesiem nodrošinātu izpratni par pašreizējo situāciju un novērtētu inficēšanās risku;
- c. nodrošināt darbinieku apmācību par procedūrām, kas attiecas uz visiem attiecīgajiem infekciju profilakses un kontroles aspektiem, tostarp aizdomīgu Covid-19 gadījumu pārvaldību, dezinfekciju un tīrīšanu, kā arī sejas masku pareizu lietošanu;
- d. noteikt viesu skaita ierobežojumu jebkurā laikā koplietošanas telpās, lai garantētu fizisku distancēšanos saskaņā ar norādījumiem par fizisku distancēšanos un masu pulcēšanos; nodrošināt atļautā viesu skaita atbilstību vietējam sabiedrības veselības ieteikumam par pulcēšanos;
- e. nodrošināt, lai viesiem būtu pieejami informatīvie materiāli par Covid-19 simptomiem, norādījumi slimības gadījumā un vietējās procedūras, norādījumi par roku higiēnu un sejas masku pareizu lietošanu;

⁽¹⁰⁾ Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs (ECDC). Kontakta izsekošana. Sabiedrības veselības pārvaldība attiecībā uz personām, ieskaitot veselības aprūpes darbiniekus, kuras saskārušās ar Covid-19 slimniekiem Eiropas Savienībā – otrais atjauninājums, Stokholma, ECDC, [2020. gada 27. aprīlis]. Pieejams vietnē <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-contact-tracing-public-health-management>.

- f. izmantot norādes (piemēram, paziņojumus uz sienām publiskās vietās un telpās), lai informētu viesus par procedūrām, ar kuru palīdzību samazina kontaktus starp darbiniekiem un viesiem;
 - g. apsvērt iespēju atcelt darbības slēgtās telpās, kur nav iespējams nodrošināt fizisku distancēšanos, un jo īpaši, ja šādas darbības ir iespējams veikt ārpus telpām.
2. *Reģistrācijas vai durvju sarga pakalpojumi*
 - a. nodrošināt, lai būtu pieejams roku dezinfekcijas līdzeklis uz spirta bāzes;
 - b. lai samazinātu kontaktus starp viesiem un darbiniekiem, apsvērt tādas risinājumus kā pašreģistrācija un izrakstīšanās tiešsaistē; ja izmanto pašreģistrācijai izmanto skārienjutīgu ekrānu vai tastatūru, nodrošināt šādu ierīču regulāru tīrīšanu, lai samazinātu pārnese risku;
 - c. nodrošināt fizisku distancēšanos starp reģistratoru un citiem darbiniekiem un viesiem, ideālā gadījumā izmantojot plastmasas vai stikla atdalītājplātņi;
 - d. nodrošināt fizisku distancēšanos starp viesiem, piemēram, izmantojot marķējumu uz grīdas.
 3. *Restorāni, brokastu un ēdamtelpas, un bāri*
 - a. nodrošināt, lai pie ieejas būtu pieejams roku dezinfekcijas līdzeklis uz spirta bāzes un par roku higiēnu atgādināšanas norādes;
 - b. ja iespējams, pašapkalpošanās bufetes vietā ēdiens klientiem būtu jāpasniedz; ja ēdiena pasniegšana pie galda nav iespējama, būtu jāpastiprina higiēnas pasākumi un viesiem būtu jāatgādina, ka, ierodoties restorānā, apmeklējot bufeti un pēc pašapkalpošanās bufetē, jāizmanto roku dezinfekcijas līdzeklis;
 - c. ja izmanto pašapkalpošanās bufeti, nodrošināt, ka bufetes telpā tiek ieturēts fiziska distance;
 - d. lai nodrošinātu fizisku distancēšanos, ierobežot viesu skaitu, kas jebkurā laikā atrodas telpās;
 - e. izvairīties no rindām vai, ja tas nav iespējams, nodrošināt fizisku distancēšanos rindā, piemēram, izmantojot marķējumu uz grīdas;
 - f. nodrošināt 2 metru fizisku attālumu starp galdiņiem;
 - g. nodrošināt pietiekamu ventilāciju saskaņā ar restorānu ventilācijas vadlīnijām gan attiecībā uz gaisa apmaiņu stundā, gan āra gaisa ieplūdi stundā;
 - h. nodrošināt gaisa kondicionēšanas filtru regulāru tīrīšanu saskaņā ar ražotāja norādījumiem;
 - i. ja ventilācijai izmanto gaisa kondicionēšanas iekārtas gaisu, pēc iespējas samazināt recirkulāciju;
 - j. nodrošināt bieži aiztīktu virsmu regulāru tīrīšanu ar standarta mazgāšanas līdzekli.
 4. *Fitness zonas*
 - a. nodrošināt, lai būtu pieejams roku dezinfekcijas līdzeklis uz spirta bāzes
 - b. nodrošināt aprīkojuma un jo īpaši saskarsmes virsmu (piemēram, rokturu) tīrīšanu pēc katras lietošanas (pēc katra viesā), nodrošinot atbilstošu tīrīšanas aprīkojumu;
 - c. nodrošināt fizisku distancēšanos starp viesiem;
 - d. ierobežot apmeklētāju skaitu, lai nodrošinātu fizisku distancēšanos;
 - e. būtu jāizvairās no ģērbtuvju izmantošanas un jāmudina viesi pārgērbties savās istabās.
 5. *SPA un peldbaseini telpās*
 - a. nodrošināt, lai būtu pieejams roku dezinfekcijas līdzeklis uz spirta bāzes un roku mazgāšanas iespējas;
 - b. tā kā SPA procedūru laikā nav iespējams izvairīties no fiziskas saskarsmes un fiziskas distancēšanās starp personu, kas veic procedūru, un viesi, personai, kas veic procedūru, un viesim ieteicams lietot sejas masku;

- c. pirms un pēc katras procedūras ieteicams lietot roku dezinfekcijas līdzekli vai mazgāt rokas;
 - d. nodrošināt telpu regulāru uzkopšanu un vides tīrīšanu;
6. *Brīvdabas objekti (āra peldbaseini, pludmale, rotaļu laukumi)*
- a. nodrošināt, lai būtu pieejams roku dezinfekcijas līdzeklis uz spirta bāzes un roku mazgāšanas iespējas;
 - b. nodrošināt 2 metru fizisku attālumu starp galdiņiem, pludmales atpūtas krēslu komplektiem, viesiem dažādās nodarbībās un baseinā;
 - c. viesi, kuriem ir kopīga istaba, var koplietot galdiņus, pludmales atpūtas krēslu komplektus utt.;
 - d. nodrošināt šī aprīkojuma regulāru uzkopšanu un vides tīrīšanu.
7. *Bērnu atpūtas zonas telpās (piemēram, viesnīcu silīte)*
- a. tā kā nav iespējams izvairīties no fiziskas saskarsmes un nav iespējams piemērot fizisku distancēšanos, būtu jāapsver šāda pakalpojuma saglabāšana;
- ja šādu pakalpojumu aizvien piedāvā:
- b. jāapsver iespēja personālam, kas rūpējas par bērniem, lietot sejas maskas;
 - c. nodrošināt, lai būtu pieejams roku dezinfekcijas līdzeklis uz spirta bāzes un roku mazgāšanas iespējas;
 - d. ierobežot to bērnu skaitu, kuri jebkurā laikā apmeklē atpūtas zonas;
 - e. nodrošināt bieži aiztīktu virsmu, rotaļlietu un aprīkojuma regulāru tīrīšanu ar standarta mazgāšanas līdzekli.
8. *Konferenču un sapulču telpas*
- a. Konferenču un sapulču organizētājiem jāievēro vietējie norādījumi par atļauto dalībnieku skaitu.
 - b. Nodrošināt roku dezinfektanta pieejamību un piekļūšanu roku mazgāšanas vietām.
 - c. Nodrošināt dalībnieku fizisku distancēšanos saskaņā ar ECDC vadlīnijām.
9. *Tualetes*
- a. Nodrošināt ziepju un ūdens un nosusināšanai vajadzīgo vienreizlietojamu papīra dvieļu vai automātisko žāvētāju nepārtrauktu pieejamību.
10. *Lifti*
- a. Lai nodrošinātu fizisku distancēšanos, ieteicams cik iespējams atturēties no lifta kopīgas lietošanas ar personām, ar kurām nedala numuru. Lifti jāatvēl prioritārai izmantošanai personām, kam ir fiziskas grūtības, un personām ar bagāžu.
 - b. Veicināt kāpņu izmantošanu, ja tas ir iespējams un ir praktiski (piemēram, zemās ēkās).
 - c. Nodrošināt bieži aiztīktu virsmu (lifta pogu un margu) regulāru tīrīšanu.
 - d. Nodrošināt lifta pienācīgu vēdināšanu saskaņā ar ražotāja pamācībām un ēkas ekspluatācijas noteikumiem.
11. *Mazaizsargātie viesi*
- a. Mazaizsargātie viesi atturami no dalības darbībās, kurās ne vienmēr iespējams nodrošināt fizisku distanci, īpaši tad, ja darbība notiek slēgtās telpās, un akurāti jāievēro fiziska distance un roku higiēna. Kā iespēja vēl labāk pasargāt mazaizsargātus viesus jāapsver ēdiena piegāde numurā.
12. *Pasākumi objektos*
- a. Apsvērt iespēju atcelt pasākumus ar lielu dalībnieku skaitu (piemēram, koncertus) un vienmēr rūpīgi ievērot valsts un pašvaldību veselības aizsardzības ieteikumus par atļauto dalībnieku skaitu.

Dokumenti ar papildinformāciju

1. Inficēšanās profilakse un ierobežošana veselības aprūpē, kad ir aizdomas par Covid-19. Pagaidu norādījumi. Ženēva, Pasaules veselības organizācija, 2020, [https://www.who.int/publications-detail/infection-prevention-and-control-during-health-care-when-novel-coronavirus-\(ncov\)-infection-is-suspected-20200125](https://www.who.int/publications-detail/infection-prevention-and-control-during-health-care-when-novel-coronavirus-(ncov)-infection-is-suspected-20200125).
 2. Ūdensapgāde, sanitārija, higiēna un atkritumu apsaimniekošana Covid-19 apstākļos. Pagaidu norādījumi. <https://www.who.int/publications-detail/water-sanitation-hygiene-and-waste-management-for-covid-19>.
 3. Cilvēka inficēšanās ar Covid-19 vīrusu izraisītās slimības Covid-19 uzraudzība pasaulē. Pagaidu norādījumi. Ženēva, Pasaules veselības organizācija, 2020, <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/surveillance-and-case-definitions>.
 4. Apsvērumi par personu karantīnu koronavīrusa slimības Covid-19 ierobežošanas kontekstā. Pagaidu norādījumi. Ženēva, Pasaules veselības organizācija, 2020, [https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-quarantine-of-individuals-in-the-context-of-containment-for-coronavirus-disease-\(covid-19\)](https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-quarantine-of-individuals-in-the-context-of-containment-for-coronavirus-disease-(covid-19)).
-

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS**Vadlīnijas par transporta pakalpojumu un savienotības pakāpenisku atjaunošanu – Covid-19**

(2020/C 169/02)

I. Ievads

1. Covid-19 uzliesmojums būtiski ietekmē transportu un savienotību ES. Slimības uzliesmojuma ierobežošanas pasākumu rezultātā ir krasi samazinājušies pārvadājumu darbības apjomi, it sevišķi pasažieru pārvadājumi⁽¹⁾. Ietekme uz kravu plūsmām bijusi mazāka: daļēji pateicoties kopīgiem ES centieniem nodrošināt kravu pārvadājumu nepārtraukšanu; tomēr ekonomiskās aktivitātes mazināšanās un piegādes ķēžu traucējumu dēļ apjomi ir sarukuši.
2. Komisija ir publicējusi norādījumus par nebūtiskas ceļošanas ierobežojumiem⁽²⁾ un ierosinājusi īpaši transporta nozarei domātus pasākumus, tai skaitā vadlīnijas par robežu pārvaldības pasākumiem⁽³⁾, par zaļo joslu ieviešanu kravu autopārvadājumiem⁽⁴⁾, par kravu gaisa pārvadājumu veicināšanu⁽⁵⁾ un par jūrnikiem, pasažieriem un citām personām uz kuģiem⁽⁶⁾. Tāpat Komisija ir sniegusi norādījumus par to, kā labāk aizsargāt transporta darbiniekus un pasažierus, vienlaikus saglabājot kravu kustību.
3. Kamēr vien saglabāsies personu pārvietošanās ierobežojumi un pastāvēs risks, ka tie varētu ietekmēt arī kravu plūsmas, šos pasākumus un ieteikumus attiecībā uz preču plūsmu, kritiski svarīgās profesijās strādājošo pārvietošanos⁽⁷⁾ un pasažieru un apkalpes tranzītu un repatriāciju būtu jāturpina piemērot konsekventi un koordinēti visās dalībvalstīs. Dalībvalstīm būtu jāturpina izmantot nacionālo transporta kontaktpunktu tīklu reaģēšanai uz Covid-19, ko koordinē Komisija.
4. Tiklīdz sabiedrības veselības stāvoklis uzlabosies, transporta pakalpojumi un savienotība būs pakāpeniski jāatjauno, cik vien to atļaus epidemioloģiskie apstākļi, jo ES un pasaules ekonomika bez šiem pakalpojumiem nespēj funkcionēt un tie ir būtiska ES iedzīvotāju ikdienas sastāvdaļa.
5. 2020. gada 15. aprīlī Eiropas Komisija sadarbībā ar Eiropadomes priekšsēdētāju nāca klajā ar kopīgu Eiropas ceļvedi⁽⁸⁾, kurā izklāstīti ieteikumi, kā atcelt Covid-19 ierobežošanas pasākumus. Kopīgajā Eiropas ceļvedī tika izziņots, ka Komisija papildus "nāks klajā ar sīkākiem norādījumiem par to, kā pakāpeniski atjaunot transporta pakalpojumus, savienojamību un brīvu pārvietošanos, cik vien ātri to ļaus situācija veselības jomā, arī ņemot vērā vasaras brīvdienų ceļojumu plānošanu".

⁽¹⁾ Piemēram, salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu gaisa satiksme sarukusi par 90 % (avots: Eirokontrolle), tālsatiksmes dzelzceļa pasažieru pārvadājumi par 85 %, reģionālie (arī piepilsētas) dzelzceļa pasažieru pārvadājumi par 80 %, starptautiskie dzelzceļa pasažieru pārvadājumi gandrīz apturēti (avots: CER), savukārt kruīza un pasažieru kuģu pārvadājumi aprīļa vidū bija sarukuši par vairāk nekā 90 % salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu (avots: EMSA).

⁽²⁾ COM(2020) 115 final, COM(2020) 148 final un C(2020) 2050 final (OV C 102I, 30.3.2020, 12. lpp.).

⁽³⁾ C(2020) 1753 final (OV C 86I, 16.3.2020, 1. lpp.).

⁽⁴⁾ C(2020) 1897 final (OV C 96I, 24.3.2020, 1. lpp.).

⁽⁵⁾ C(2020) 2010 final (OV C 100I, 27.3.2020, 1. lpp.).

⁽⁶⁾ C(2020) 3100 final (OV C 119, 14.4.2020, 1. lpp.).

⁽⁷⁾ C(2020) 2051 final (OV C 102I, 30.3.2020, 12. lpp.).

⁽⁸⁾ Kopīgais Eiropas ceļvedis Covid-19 ierobežošanas pasākumu atcelšanai (OV C 126, 17.4.2020, 1. lpp.).

6. Galvenā prioritāte joprojām ir iedzīvotāju (tostarp transporta darbinieku un pasažieru) veselība. Īpaša uzmanība, pilnībā ievērojot privātumu, būtu jāpievērš mazaizsargātām iedzīvotāju grupām, piemēram, vecāka gadagājuma cilvēkiem un cilvēkiem, kam jau ir kādas veselības problēmas. Tāpēc ceļošanas un darbības ierobežojumi būtu jāatceļ pakāpeniski; tas palīdzēs aizsargāt veselību un nodrošināt, ka transporta sistēmas un pakalpojumi, kā arī citas saistītās sistēmas (piemēram, robežkontrole uz ārējām robežām) var no jauna pielāgoties lielākam kravu un pasažieru skaitam. Iepriekš minēto vajadzētu papildināt ar komunikācijas kampaņām, kas pastāvīgi jāatjaunina, lai nodrošinātu, ka cilvēki, kas ceļo, var plānot un rīkoties, pilnībā apzinoties situāciju, un tādejādi uzņemties individuālu atbildību par veselības ieteikumu ievērošanu ceļošanas laikā.
7. Transporta pakalpojumu un savienotības pakāpeniska atjaunošana būs pilnībā atkarīga no ceļošanas ierobežojumiem piemērotās pieejas, no epidemioloģiskajiem novērtējumiem, kā arī no speciālistu sniegtām medicīniskajām norādēm par vajadzīgajiem veselības un sanitārās aizsardzības un piesardzības pasākumiem. Tāpēc ES vadlīnijas par transporta pakalpojumu un savienotības atjaunošanu šīs rīcībpolitikas neskar, un tām arī turpmāk vajadzētu palikt pilnībā saskaņotām un salāgotām ar šīm rīcībpolitikām, un tās būtu jāisteno Kopīgā Eiropas ceļveža satvarā.
8. Tās nodrošina vienotu satvaru, kas iestādēm, ieinteresētajām personām, sociālajiem partneriem un uzņēmumiem, kas darbojas transporta nozarē, palīdzēs pakāpeniski atjaunot savienotību. Vadlīnijās ir izklāstīti vispārīgi principi, kas piemērojami visiem transporta pakalpojumiem, un konkrēti ieteikumi, kas izstrādāti ar domu, lai būtu ņemtas vērā katra transporta veida īpatnības un tie būtu reālistiski un praktiski. To mērķis ir sniegt sīkākus norādījumus, kā pakāpeniski atjaunot transporta pakalpojumus, savienotību un brīvu pārvietošanos tik ātri, cik vien atļaus veselības situācija, vienlaikus gādājot par transporta darbinieku un pasažieru veselības aizsardzību. Tie būtu jāpiemēro pārvadājumiem gan dalībvalstu iekšienē, gan starp tām. Tomēr, ņemot vērā transporta pārrobežu raksturu, tiklīdz epidemioloģiskā situācija atļaus atsākt transporta pakalpojumus starp dalībvalstīm un trešām valstīm, šīs vadlīnijas būtu pienācīgi jāpiemēro arī šiem pārvadājumiem.
9. Covid-19 uzliesmojums ir skāris visu ES, bet tā ietekme dažādās dalībvalstīs, reģionos un teritorijās nav bijusi vienāda. Lai visā ES atjaunotu savienotību veidā, kas ir drošs visām iesaistītajām personām, un lai sabiedrība atkal varētu uzticēties transporta pakalpojumiem, dalībvalstīm un ES iestādēm un aģentūrām būs cieši jāsadarbojas. Ceļojot pilnīgi no riska brīva vide nav iespējama, kā tas ir jebkuras citas darbības gadījumā, bet visā slimības uzliesmojuma laikā riski pēc iespējas ir jāsamazina. Līdz brīdim, kad tiks izstrādāta un būs plaši pieejama efektīva vakcīna, pastāv iespēja, ka var izcelties otrs inficēšanās vilnis vai uzliesmojuma perēkļi. Tāpēc vajadzības gadījumā būtu jāizstrādā atbilstoši pasākumu iespējamās atkārtotas ieviešanas plāni.
10. Tā kā Covid-19 uzliesmojums notiek globālā mērogā un transporta pakalpojumiem ir starptautisks raksturs, Eiropas, kā arī globālo transporta sistēmu pakāpeniska, savlaicīga un droša atjaunošana nebūs iespējama bez sabiedrības veselības stāvokļa savstarpējas atzīšanas satvara un pasākumiem, kas jāievieš starp valstīm, reģioniem un teritorijām, tostarp starp dalībvalstīm un starp ES un trešām valstīm. Šajā sakarā kompetentajām iestādēm ES būtu cik vien iespējams jāsadarbojas ar trešām valstīm un nozaru starptautiskajām organizācijām (*). Tādēļ pēc iespējas būs jāsaņem pasākumu mērķi un ietekme, un tie būs jāuzskata par līdzvērtīgiem.
11. Kā minēts Kopīgajā Eiropas ceļvedī, šīs vadlīnijas ir svarīgas arī vasaras brīvdienų un ar to saistītās ceļojumu plānošanas aspektā. Tūrisms ir svarīgs ES ekonomikas sektors, un tas ir cieši saistīts ar transportu un ceļošanu; tūrisma darbība nav iespējama, ja nenotiek pasažieru pārvadājumi, kuru pieejamība ir būtisks tūrisma veicinošs faktors. Tādēļ, lai tūrisma nozare pakāpeniski varētu atsākt darbību, izšķirīga nozīme būs tam, ka savlaicīgi tiek atjaunota pienācīga savienotība.

(*) Te varētu minēt tādas iestādes kā Starptautiskā Jūrniecības organizācija, Starptautiskā Darba organizācija, Starptautiskā Civilās aviācijas organizācija, Transporta kopienas pastāvīgais sekretariāts u. c.

II. Principi, kā droši un pakāpeniski atjaunot pasažieru pārvadājumus

a) Vispārīgi principi, kā atjaunot savienotību

12. Par prioritāti būtu jāuzskata visu veidu transporta pakalpojumu pakāpeniska atjaunošana, un tas jādara, reāli ieviešot samērīgus un iedarbīgus pasākumus, kas aizsargās transporta darbinieku un pasažieru veselību. Šiem pasākumiem vajadzētu būt saskanīgiem ar vispārīgajiem kritērijiem, principiem un ieteikumiem, kas izklāstīti Kopīgajā Eiropas ceļvedī, jo īpaši attiecībā uz epidemioloģisko situāciju un robežkontroles rīcībpolitikām un pārvietošanās un ceļošanas ierobežojumiem.
13. Attiecīgi tvēruma un ilguma ziņā pasākumiem, kas varētu ierobežot transporta darbības, kā arī ar veselību saistītiem aizsardzības un profilakses pasākumiem arī turpmāk būtu jāprobežojas tikai ar to, kas ir nepieciešams sabiedrības veselības aizsardzībai. Turklāt jāraugās, lai visi pasākumi ir ne tikai samērīgi, bet arī pienācīgi pamatoti, pārredzami, relevanti un izstrādāti īpaši katram transporta veidam, kā arī lai tie nebūtu diskriminējoši un vienotajā tirgū tiktu saglabāti vienlīdzīgi konkurences apstākļi. Dalībvalstīm būs jānodrošina šo pasākumu atbilstība valsts atbalsta noteikumiem un visiem pārējiem ES tiesību elementiem.
14. Pasākumi būtu pastāvīgi jāuzrauga, lai vajadzības gadījumā tos varētu atkārtoti izvērtēt un koriģēt, ņemot vērā visas relevantās speciālās zināšanas un apsvērumus, un tādējādi nodrošināt, ka tie visu laiku ir samērīgi ar aktuālajām sabiedrības veselības vajadzībām. Tiklīdz ir pieejami jauni un efektīvāki risinājumi, to ieviešanai jāklūst par prioritāti; tas ļaus atteikties no mazāk efektīvu vai apgrūtināšu pasākumu izmantošanas. Būtu jāievēro izmaksefektivitātes princips. Tas nozīmē, ka tad, ja ir iespējami vairāki varianti, kā panākt līdzvērtīgu transporta darbinieku un pasažieru veselības aizsardzības līmeni, priekšroka būtu dodama variantiem, kas rada vismazākās izmaksas.
15. Lai aizsargātu un atjaunotu vienotā tirgus pilnvērtīgu darbību, pārrobežu transporta pakalpojumu sniegšanu, ar veselību saistīto pasākumu pilnīgu iedarbīgumu un sabiedrības uzticību, dalībvalstīm būtu jārikojas koordinēti un sadarbīgi. Lemjot par Covid-19 sakarā pieņemto ceļošanas ierobežojumu atcelšanu, dalībvalstīm būtu jābalstās uz Komisijas 2020. gada 13. maija vadlīnijām par iekšējām robežām⁽¹⁰⁾. Par šiem lēmumiem būtu jāpaziņo Komisijai un visām dalībvalstīm. Komisija ir gatava koordinēt ierobežojumu atcelšanu un transporta pakalpojumu atjaunošanu, tam izmantojot nacionālo kontaktpunktu tīklu.
16. Tam ir vajadzīga arī koordinēta pieeja ne tikai ar ES kaimiņvalstīm, bet arī ar citām valstīm. Koordinācijas kanāli jau ir izvērtēti, piemēram, Rietumbalkānu reģionā, aptverot attiecīgās nacionālās iestādes, kas cieši sadarbojas ar ES nacionālo transporta kontaktpunktu tīklu. Kopīgais mērķis ir nodrošināt transporta pakalpojumu sniegšanu un savienotību.
17. Atbilstoši iepriekš minētajiem principiem, ka pasākumiem vajadzētu būt samērīgiem un īpaši izstrādātiem katram transporta veidam, tā vietā, lai noteiktu vispārējus aizliedzošus pasākumus, kuru rezultātā ES tiktu paralizēti transporta pakalpojumi, būtu jāapzina drošas mobilitātes varianti. Kā piemēru varētu minēt intensīvāku un regulāru transporta mezglu un transportlīdzekļu⁽¹¹⁾ tīrīšanu, dezinfekciju un atbilstošu ventilāciju, nevis attiecīgo transporta pakalpojumu pilnīgu aizliegšanu. Šai pieejai būtu jāļauj koncentrēties uz riska avotiem un vienlaikus jāveicina pakāpeniska atgriešanās pie ierastām ekonomikas un ikdienas darbībām. Šajā ziņā ļoti svarīga būs cieša sadarbība starp veselības aizsardzības un transporta iestādēm, kā arī galvenajām ieinteresētajām personām.

⁽¹⁰⁾ Komisijas paziņojums – Covid-19: ceļā uz pakāpenisku un koordinētu pieeju pārvietošanās brīvības atjaunošanai un iekšējās robežkontroles atcelšanai (2020. gada 13. maijs).

⁽¹¹⁾ Šajā paziņojumā termins "transportlīdzeklis" atkarībā no konkrētā konteksta attiecināms uz visu veidu transportlīdzekļiem, tostarp vieglajiem pasažieru automobiļiem, kravas automobiļiem, autobusiem, tālsatiksmes autobusiem, vilcieniem, gaisa kuģiem, kuģiem, laivām, prāmjām utt.

18. Lai nodrošinātu piegādes ķēžu darbību, būtu jāturpina rūpēties par kravu pārvadājumiem. Kopīgajā Eiropas ceļvedī norādīts: "Pārejas posmā būtu jāpastiprina centieni saglabāt netraucētu preču plūsmu un nodrošināt piegādes ķēdes." Sākot ar pašreiz noteikto 15 minūšu limitu zaļo joslu robežu šķērsošanai, veiktās kontroles būtu pakāpeniski un koordinēti jāatvieglo, tam izmantojot esošos koordinācijas kanālus, piemēram, Covid-19 nacionālos transporta kontaktpunktus un integrētos krīzes situāciju politiskās reaģēšanas mehānismus (IPCR), un laika gaitā visiem kravas transportlīdzekļiem un visām precēm būtu jāatļauj šķērsot iekšējās robežas tādā kārtībā, kāda pastāvēja, pirms tika ieviesti ar Covid-19 saistītie ierobežojumi. Satiksmes apjomiem atkal pieaugot, īpaša uzmanība jāpievērš tam, kādu lomu zaļo joslu atbalstīšanā varētu ieņemt multimodālie transporta mezgli, piemēram, ostas un konteineru termināļi. Lai varētu garantēt piegādes ķēžu darbību, būtu pēc iespējas labāk jāizmanto visi transporta veidi, tostarp pārvadājumi pa iekšzemes ūdensceļiem un pa dzelzceļu. Ir jānodrošina būtisko transporta nozares darbinieku brīva un netraucēta pārvietošanās, un šajā nolūkā būtu jāapsver iespēja transporta mezglos nodrošināt piekļuvi "ātrajiem koridoriem". Pakāpeniskās pārkārtošanās laikā, vadoties pēc sabiedrības veselības iestāžu ieteikumiem, būtu pakāpeniski jāsamazina veselības pārbaudes, jāatceļ sistemātiska karantīna (t. i., karantīna, ko piemēro neatkarīgi no novērotajiem simptomiem vai testu rezultātiem), jāatsakās no konvojiem, varētu atjaunot braukšanas aizliegumus, ja to atļauj satiksmes vienmērība, un pēc 2020. gada maija beigām tālāka atkāpšanās no transportlīdzekļa vadīšanas un atpūtas laika noteikumiem būtu vairāk jāsapņo un jāierobežo līdz tam, kas ir absolūti nepieciešams; tas ļaus pakāpeniski atjaunot ES noteikumu vienotu piemērošanu un atvieglos izpildes panākšanu.
19. Tiklīdz sabiedrības veselības situācija atļaus, būtu jāatceļ individuālajam transportam (piem., vieglajiem pasažieru automobiļiem, motocikliem vai velosipēdiem) noteiktie ierobežojumi. Ierobežojumu mīkstināšana atļaus agrīni atsākt pārvietošanos, it sevišķi vietējā un reģionālā mērogā (piemēram, cilvēki tādējādi varēs pārvietoties tālāk un ātrāk vietējā mērogā vai dalībvalsts robežās). Tomēr šo ierobežojumu atcelšanai, kas tiek darīta ar mērķi atvieglot pārvietošanos ar individuālo transportu, jānotiek saskaņā ar plašākiem distancēšanās un prevencijas pasākumiem, ko katra dalībvalsts pieprasījusi vai ieteikusi.
20. Tajā pašā laikā, lai sagādātu mobilitātes alternatīvas visiem iedzīvotājiem, līdztekus pakāpeniskai ārlietuma atcelšanai būtu jāuzlabo drošu kolektīvā transporta iespēju pieejamība. Tas būtu jāveic un jādara zināms veidā, kas palīdz atjaunot pasažieru uzticēšanos un palāvēību kolektīvā transporta drošas izmantošanas aspektā.
21. Būtu jānodrošina, ka pārvadātājiem un transporta pakalpojumu sniedzējiem, kas piedāvā līdzvērtīgus pakalpojumus tajā pašā maršrutā, tiek piemēroti līdzvērtīgi pasākumi. Mērķim vajadzētu būt nodrošināt vienāda līmeņa drošību, skaidrību un paredzamību pasažieriem, nepieļaut diskriminēšanu un saglabāt vienlīdzīgu konkurenci apstākļus.
22. Lai nodrošinātu, ka ikviena transporta veida izbraukšanas un ierašanās laikā veiktie pasākumi ir salīdzināmi, un tādējādi nepieļautu, ka ceļošana kļūst pārmērīgi apgrūtināta vai pat neiespējama, ir ļoti svarīgi nodrošināt, ka izbraukšanas un ierašanās vietā tiek savstarpēji akceptēti līdzvērtīgi pasākumi, kas balstās uz kopīgiem principiem, un katrs no šiem pasākumiem pienācīgi mazina attiecīgos veselības apdraudējumus. Tas būtu jāpanāk, koordinējot rīcību starp dalībvalstīm un ar ārpus Savienības valstīm.
23. Lai brauciena plānošana vairāk balstītos uz informāciju, pārvadātāji un transporta pakalpojumu sniedzēji varētu darīt pieejamu informāciju par vidējo noslogojumu konkrētos maršrutos vai stundās. Īpaši svarīgi tas būs attiecībā uz pakalpojumiem, kuros sēdvietā netiek rezervēta, un vietējo sabiedrisko transportu. Šādu informāciju varētu darīt pieejamu tiešsaistē vai ar īpašu mobilo lietotņu palīdzību.
24. Vairākās dalībvalstīs, reģionos un pilsētās urbānā mobilitāte jau tiek pārplānota, piemēram, tiek paplašinātas ietves un veloceļi, pielāgoti kustības saraksti un izstrādātas inovatīvas tehnoloģijas ar mērķi pārvaldīt pasažieru plūsmas un nepieļaut drūzmēšanos. Lai drošā veidā veicinātu aktīvu, kolektīvu un kopīgotu mobilitāti un gādātu par iedzīvotāju uzticēšanos, Komisija rosina un atbalsta jaunu pilsētu mobilitātes risinājumu un pasākumu izstrādi un īstenošanu.
25. Vajadzības gadījumā būtu jāpiemēro skaidri noteikumi par pārvadātāju un transporta pakalpojumu sniedzēju tiesībām un pienākumiem, piemēram, ja par distancēšanās nodrošināšanu vai to, ka piekļuve transporta mezgļiem vai transportlīdzekļiem tiek liegta gadījumos, kad pasažierim nav maskas vai noteikts maksimālais pasažieru skaits ir pārsniegts, atbild pārvadātāji, būtu jānosaka skaidrs tiesiskais regulējums, kas tiem piešķir pilnvaras ieviest šādus pasākumus.

b) *Transporta darbinieku aizsardzība*

26. Visu transporta veidu darbiniekiem, neraugoties uz paaugstinātu risku viņu veselībai un labklājībai, krīzes situācijā ir bijusi izšķirīga loma kravu pārvadāšanā, piegādes ķēžu darbības atbalstīšanā, ES pilsoņu repatriācijā un būtisko darba ņēmēju nogādāšanā viņu darbavietā. Lai nodrošinātu nepārtrauktas drošas darbības, transporta mezgļiem, pakalpojumu sniedzējiem un pārvadātājiem, apspriežoties ar sociālajiem partneriem, būtu jāpiemēro darbības nepārtrauktības principi. Tas nozīmē arī to, ka transporta darbinieki būtu pienācīgi jākonsultē, jāapriko, jāapmāca un jāinstruē, kā pildīt pienākumus, vienlaikus minimalizējot risku viņu pašu, viņu ģimenes, kā arī kolēģu un pasažieru veselībai. Tam būtu jāietver, piemēram, informācija par to, kā pareizi izmantot aizsardzības līdzekļus, uzturēt higiēnu, līdz minimumam samazināt nevajadzīgus kontaktus ar citām personām un – ciktāl praktiski iespējams – kā pamanīt iespējamās inficēšanās gadījumus.
27. Transporta darbinieki, kas darba specifikas dēļ nonāk intensīvā saskarē ar citām personām (piemēram, gaisa kuģu apkalpes, personāls, kas veic drošības un drošuma pārbaudes lidostās un ostās, biļešu kontrolieri, autobusu un autofurgonu vadītāji, pasažieru kuģu apkalpes, jūras loči, darbinieki, kas sniedz palīdzību pasažieriem, to vidū personām ar invaliditāti un personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām), darba devējiem būtu jāapgādā ar pienācīgiem individuālās aizsardzības līdzekļiem, kā izklāstīts turpinājumā. Būtu jānodrošina šādu aizsardzības līdzekļu regulāra nomaiņa pēc vajadzības, kā arī to droša likvidēšana. Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra ir publicējusi darba devējiem domātus vispārīgus norādījumus par atgriešanos darbavietā pēc Covid-19 uzliesmojuma, un tajos iekļauta konkrētām nozarēm, to vidū arī transporta nozarei, noderīga informācija ⁽¹²⁾.

c) *Pasažieru aizsardzība*

28. Attiecībā uz visiem kolektīvajiem pasažieru pārvadājumiem būtu jāveic pārdomāti pasākumi, kas vajadzīgi, lai ierobežotu kontaktus starp transporta darbiniekiem un pasažieriem, kā arī pasažieru starpā. Ja praktiski iespējams, pasažieru distancēšanās prakse būtu jāpiemēro tik ilgi, cik to prasa vispārējā situācija veselības jomā. Būtu jāveic arī citi pasākumi, kas mazina inficēšanās risku, piemēram, ieteicams rīkoties šādi.
- a. Transporta darbiniekiem valkāt individuālos aizsardzības līdzekļus (maskas, cimdus u. c.).
- b. Ja praktiski iespējams, samazināt pasažieru blīvumu kolektīvajos transportlīdzekļos un uzgaidāmajās zonās (lai saglabātu šādu mazākas ietilpības pārvadājumu ekonomisko dzīvotspēju, tos varētu pienācīgi atbalstīt, piemēram, uz laiku uzliekot sabiedrisko pakalpojumu saistības saskaņā ar piemērojamiem ES noteikumiem ⁽¹³⁾).
- c. Transporta mezglis un transportlīdzekļos saglabāt esošās vai ierīkot papildu aizsargbarjeras (piemēram, ap vadītājiem, pie biļešu kasēm vai kontroles vietām).
- d. Izveidot īpašas joslas vai kā citādi nošķirt dažādas pasažieru plūsmas transporta mezglis (t. i., ostās, lidostās, dzelzceļa stacijās, autobusu pieturās, prāmju piestātnēs, pilsētu sabiedriskā transporta mezglis utt.).
- e. Aprikojumu, kas rosina pulcēšanos (piemēram, solus, galdus), no transporta mezgļiem ieteicams aizvēkt vai vismaz pārkārtot tā, lai nodrošinātu pienācīgu distancēšanos.
- f. Redzamās vietās izvietot skaidru un saprotamu informāciju par ieteicamo uzvedību (piemēram, biežu roku mazgāšanu vai dezinficēšanu, pienācīgas distances ievērošanu) un par konkrētajā transporta mezglā vai transporta veidā ieviestajiem īpašajiem pasākumiem.

⁽¹²⁾ "Covid-19: norādījumi darbavietai" un "Covid-19: Atgriešanās darbavietā. Darbavietu pielāgošana un darbinieku aizsardzība", https://oshwiki.eu/wiki/COVID-19:_guidance_for_the_workplace#See.

⁽¹³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1370/2007 (2007. gada 23. oktobris) par sabiedriskā pasažieru transporta pakalpojumiem, izmantojot dzelzceļu un autoceļus, un ar ko atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 1191/69 un Padomes Regulu (EEK) Nr. 1107/70 (OV L 315, 3.12.2007., 1. lpp.); Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1008/2008 (2008. gada 24. septembris) par kopīgiem noteikumiem gaisa transporta pakalpojumu sniegšanai Kopienā (OV L 293, 31.10.2008., 3. lpp.); Padomes Regula (EEK) Nr. 3577/92 (1992. gada 7. decembris), ar ko piemēro principu, kurš paredz jūras transporta pakalpojumu sniegšanas brīvību dalībvalstīs (jūras kabotāža) (OV L 364, 12.12.1992., 7. lpp.).

- g. Ieviest piemērotus pasākumus, kas veicami iekāpšanas un drošības pārbaužu laikā (piemēram, pasažieriem liegta iespēja iekāpt autobusā vai no tā izkāpt pa priekšējām durvīm, durvju automātiska atvēršana, atvāzamo galdiņu dezinfekcija), un citus pasākumus, kas palīdz minimalizēt kontaktus (piemēram, īsos prāmju maršrutos pasažieriem varētu atļaut palikt vieglajā vai kravas automobilī, ja vien iespējams nodrošināt pienācīgu vispārējo drošību).
- h. Prioritārā kārtā būtu jāpārvalda personas ar invaliditāti un personas ar ierobežotām pārvietošanās spējām, kā arī gados vecāki cilvēki. Transporta darbinieki, kas saskaņā ar ES noteikumiem par pasažieru tiesībām sniedz palīdzību personām ar invaliditāti un personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām, kā arī gados vecākiem cilvēkiem, būtu jāapgādā ar vajadzīgajiem individuālajiem aizsardzības līdzekļiem.
29. Transporta mezglos un transportlīdzekļos, ko izmanto kolektīvā transporta vajadzībām, pasažieriem būtu jāvalkā sejas maska, sevišķi gadījumos, kad distancēšanās prasības nav iespējams vienmēr izpildīt pilnībā⁽¹⁴⁾. Redzamā vietā būtu jāizvieto pasažieriem pieejami informatīvie materiāli par drošu uzvedību (distances ievērošanu, roku tīrīšanu utt.). Būtu jāizstrādā protokoli, kā pārvaldāmi iespējamās inficēšanās gadījumi šajos objektos, un šie protokoli jā dara skaidri zināmi transporta darbiniekiem un viegli pieejami pasažieriem.
30. Gadījumos, kad fizisku distancēšanos nodrošināt ir grūtāk, būtu jāievieš papildu drošības prasības un pasākumi, kas nodrošina līdzvērtīgu aizsardzības pakāpi. Turklāt gadījumos, kad galamērķa sasniegšanai iespējamas dažādas alternatīvas, priekšroka būtu jādod iespējām, kurās var pienācīgi nodrošināt fizisku distancēšanos saskaņā ar sabiedrības veselības iestāžu ieteikumiem.
31. Par prioritāti būtu jānosaka inficēšanās riska mazināšana visu transporta veidu mezglos un transportlīdzekļos. Būtu jāveic intensīvāka un regulāra visu transporta veidu mezglu un transportlīdzekļu tīrīšana un dezinficēšana. Transporta mezglos un transportlīdzekļos būtu jānodrošina dezinficējošā gēla pieejamība.
32. Transporta mezglos būtu jānodrošina telpas un jāievieš protokoli, kas vajadzīgi, lai personas, par kurām ir aizdomas, ka tās inficējušās ar Covid-19, varētu nekavējoties izolēt līdz brīdim, kad iespējams veikt tālākus piemērotus pasākumus. Šim nolūkam būtu jāierīko īpašas drošas zonas un būtu jānodrošina īpaši apmācīts personāls ar piemērotiem aizsardzības līdzekļiem. Esošās medicīniskās iestādes un medicīnas personāls (piemēram, lidostās, ostās vai uz kuģiem) būtu jāspēcina, lai tie varētu tikt galā ar pieaugošo pārvadājumu apjomu, kāds gaidāms pēc ierobežojumu atcelšanas.
33. Lai mazinātu ceļotāju grupu pulcēšanos konkrētās zonās (t. i., pie biļešu automātiem un tirdzniecības vietās) un labāk kontrolētu atļauto pasažieru skaitu, priekšroka būtu jādod elektroniskai biļešu pārdošanai un iepriekšējai sēdvietas rezervēšanai, taču vienlaikus jānodrošina iespēja iegādāties biļetes cilvēkiem, kuriem nav piekļuves elektroniskiem līdzekļiem vai kuri šādus elektroniskus līdzekļus nespēj izmantot. Ciktāl iespējams, būtu jāveicina bezkontakta vide.
34. Citu preču, tai skaitā pārtikas un dzērienu, pārdošanu transportlīdzekļos var ierobežot. Lai mazinātu inficēšanās risku, pārvadājumu infrastruktūrā integrētu mazumtirdzniecības vietu, piemēram, beznodokļu veikalu, operatoriem būtu jāveic atbilstoši pasākumi, piemēram, šādi: pārvaldīt pasažieru plūsmas, lai nodrošinātu distancēšanos (piemēram, izmantot grīdas marķējumu, optimizēt iekārtojumu, vajadzības gadījumā ierobežot klientu skaitu); regulāri tīrīt un dezinficēt telpas, aprīkojumu un preces; pie kasēm uzstādīt barjeras starp klientiem un mazumtirdzniecības darbiniekiem; visā mazumtirdzniecības vietā uzstādīt pietiekami daudz roku dezinfekcijas stendu un prasīt tos izmantot, jo īpaši pie ieejas un izejas; sniegt klientiem skaidri redzamu informāciju par piemērotu drošu uzvedību; nodrošināt, ka mazumtirdzniecības darbinieki ir pienācīgi apmācīti un aprīkoti, lai darbā ar klientiem un precēm ievērotu veselības aizsardzības iestāžu sniegtos norādījumus par drošu uzvedību Covid-19 uzliesmojuma laikā.

⁽¹⁴⁾ "Sejas maska" ir vispārīgs termins, kas aptver gan medicīniskas, gan nemedicīniskas maskas. ECDC norāda, ka "var apsvērt iespēju izmantot nemedicīniskas sejas maskas, kas izgatavotas no dažādiem tekstilmateriāliem, īpaši tad, ja piegādes problēmu dēļ jāgādā par to, lai medicīniskās sejas maskas par individuālajiem aizsardzības līdzekļiem prioritārā kārtā izmantotu veselības aprūpes darbinieki" (<https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-use-face-masks-community.pdf>). To pieejamība un citi apsvērumi nacionālajām veselības un drošības iestādēm, pamatojoties uz epidemioloģisko risku attiecīgajā valstī, būs sīkāk jāprecizē sarunās ar katru transporta veidu pārstāvošajām ieinteresētajām personām. Daži transporta darbinieki un, attiecīgi, pasažieri var būt pakļauti atšķirīga līmeņa riskam.

35. Papildus citiem pasākumiem, kuru mērķis ir ierobežot inficēšanās risku, lai atklātu un pārtrauktu infekcijas ķēdes un mazinātu tālākas pārneses risku, kamēr vien šāds infekcijas pārneses risks pastāv, pasažieri varētu brīvprātīgi izmantot kontaktu izsekošanas un brīdināšanas pasākumus, piemēram, mobilās lietotnes. Piekluve transporta pakalpojumiem nedrīkstētu būt atkarīga no kontaktu izsekošanas lietotņu izmantošanas. Ņemot vērā transporta pārrobežu raksturu, ir svarīgi nodrošināt šādu pasākumu savietojamību un savstarpēju akceptēšanu. Ja tiek īstenoti kontaktu izsekošanas pasākumi, to izmantošana būtu stingri jāierobežo tā, lai attiektos tikai uz Covid-19 uzliesmojumu, un tie būtu jāorganizē saskaņā ar e-veselības tīkla vienoto ES rīkkopu mobilajām lietotnēm kontaktu izsekošanas atbalstam ES cīņā pret Covid-19⁽¹⁵⁾, Komisijas norādījumiem par lietotnēm⁽¹⁶⁾ un Eiropas Datu aizsardzības kolēģijas pamatnostādnēm⁽¹⁷⁾, nodrošinot visaugstāko datu privātuma līmeni.

36. Pāravadātājiem un transporta pakalpojumu sniedzējiem būtu jāizstrādā īpaši protokoli, kā rīkoties gadījumā, kad pasažieri saskrīpst ar Covid-19 vai uzrāda tā simptomus ceļojuma laikā, tūlīt pēc ceļojuma vai atrodoties transporta mezglā. Šādos protokolos būtu skaidri jānosaka drošas zonas, kurās var uzturēties pasažieri ar simptomiem, jānosaka etapi, kā minimalizēt viņu saskari ar citiem pasažieriem un transporta darbiniekiem, kā vākt un analizēt visu relevanto informāciju par kontaktiem ar citiem pasažieriem un transporta darbiniekiem utt. Attiecībā uz ceļošanu ar rezervāciju būtu jāparedz iespēja identificēt un brīdināt pasažierus, kas atrodas viņu tuvumā.

d) *Turpmākā virzība*

37. Lai atjaunotu parasto transporta pakalpojumu un savienotības līmeni, kamēr vakcīnas vēl nav, būs elastīgi jākombinē pastiprināta individuālās aizsardzības līdzekļu izmantošana, pienācīga un droša ventilācija, kurā, ja vien iespējams, izmanto āra gaisu un neiztiek tikai ar iekštelpu gaisa cirkulāciju, lielāka brīvprātīgas kontaktu izsekošanas kapacitāte un dekontaminācijas spējas.

38. Vidējā termiņā/ilgtermiņā ieteicams pastāvīgi uzraudzīt, novērtēt un laikus pārskatīt visus Covid-19 uzliesmojuma laikā ieviestos ārkārtas pasākumus, ja vien epidemioloģiskā situācija neprasa tos pagarināt, vai arī ja šie pasākumi ir devuši labumu transporta sistēmu un efektivitātes uzlabošanā.

39. Pašreizējā ierobežošanas pasākumu piemērošana, kā arī to atvieglošana un transporta pakalpojumu un savienotības pakāpeniska atjaunošana nedrīkstētu pat uz laiku novest pie augstā ES drošības un drošuma standartu līmeņa pazemināšanās transporta nozarē, arī attiecībā uz transporta darbinieku veselību un drošību. Problēmām, ar kurām saskaramies Covid-19 uzliesmojuma dēļ, nekādā ziņā nedrīkst pievienoties ar transporta drošumu vai drošību saistīti jautājumi.

III. Praktiski norādījumi par īpašiem pasākumiem, kas Covid-19 uzliesmojuma sakarā veicami, lai panāktu drošus pasažieru pārvadājumus ar visiem transporta veidiem

a) *Transversāli ieteikumi*

40. Laikā, kad Covid-19 uzliesmojuma sakarā noteiktie ierobežojumi tiek atcelti un notiek tam sekojošā atlabšana, pasažieru pārvadājumiem visā ES pakāpeniski atsākoties un to apjomam palielinoties, iepriekš minētie principi būtu jāievēro visos transporta veidos. Lai varētu faktiski turpināt transporta pakalpojumu sniegšanu, šiem kopīgajiem principiem būtu jāveicina īstenoto pasākumu savstarpēja akceptēšana ne tikai ES teritorijā, bet arī attiecībā ar trešām valstīm. Kā norādīts iepriekšējā iedaļā, daži principi un pasākumi būtu jāpiemēro visu transporta veidu mezglos un transportlīdzekļos, bet īpaši pielāgojumi būtu jāievieš, ņemot vērā konkrēta transporta veida specifiskos apstākļus, vajadzības un pasākumu realizējamību.

41. Turpinājumā minēti transversālu pasākumu piemēri.

- a. Lai nodrošinātu, ka piemērojamās fiziskās distancēšanās prasības tiek pienācīgi ievērotas, vismaz sākotnējās ierobežojumu mīkstināšanas laikā varētu būt nepieciešams samazināt pasažieru skaitu dažu transporta veidu transportlīdzekļos.

⁽¹⁵⁾ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/covid-19_apps_en.pdf.

⁽¹⁶⁾ Komisijas paziņojums "Norādījumi par lietotnēm, kas sniedz atbalstu cīņā pret Covid-19 pandēmiju saistībā ar datu aizsardzību" (OV C 124I, 17.4.2020., 1. lpp.).

⁽¹⁷⁾ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-042020-use-location-data-and-contact-tracing_en.

- b. Kontakta izsekošanas lietotņu brīvprātīga izmantošana būtu uzskatāma par papildu riska mazināšanas iespēju.
 - c. Transporta darbinieki būtu jāapriko ar IAL un, kur tas iespējams, ar barjerām jānošķir no pasažieriem.
 - d. Jāparedz transporta mezglu un transportlīdzekļu bieža tīrīšana un dezinfekcija, kā arī biežāka atkritumu savākšana.
 - e. Sistemātiski jāierīko roku dezinfekcijas stendi un jāprasa tos izmantot, kad vien tas iespējams.
 - f. Jāpastiprina ventilācija, gaisa filtrēšana un, kur tas iespējams, priekšroka jādod dabiskā gaisa izmantošanai.
 - g. Pasažieriem jāvalkā maskas, īpaši gadījumos, kad distancēšanās prasības nav iespējams vienmēr izpildīt pilnībā.
 - h. Biļetes un informācija būtu jāizsniedz elektroniski un automātiski. Būtu intensīvi jāveicina un par prioritāru jāizvirza biļešu elektroniska iepriekšpārdošana, kā arī iepriekšējas rezervācijas un reģistrācijas procedūras.
 - i. Bagāžas nodošana, iekraušana un izkraušana būtu jāorganizē tā, lai nepieļautu pasažieru drūzmēšanos.
 - j. Lai mazinātu saskari starp personālu un pasažieriem, kad vien iespējams, būtu jāveicina transportlīdzekļu sniegto pakalpojumu un servēto maltīšu iepriekšēja pasūtīšana biļešu rezervācijas laikā.
 - k. Informācijai par īstenotajām drošas uzvedības procedūrām, kā arī pasažieriem prasītajiem aizsardzības līdzekļiem vajadzētu būt ļoti redzamai transporta mezglās un transportlīdzekļos, un tā būtu jādara pieejama pirms ikviena brauciena.
42. Ieinteresēto personu organizācijām, pārvadātājiem un transporta pakalpojumu sniedzējiem, kas darbojas dažādos transporta veidos, būtu jāizstrādā un jāīsteno piemēroti pasākumi, kuros ņemti vērā katra transporta veida specifiskie apstākļi. Tiem būtu jāatbilst šajās vadlīnijās izklāstītajiem vispārīgajiem un transporta veidam specifiskajiem principiem un ieteikumiem. Minētie pasākumi būtu pastāvīgi jāpārskata un vajadzības gadījumā jāpielāgo, lai nodrošinātu to iedarbīgumu transporta darbinieku un pasažieru veselības aizsardzībā.
43. Turklāt, ņemot vērā katra transporta veida specifiskās iezīmes un vajadzības, būtu jāīsteno un jāpiemēro turpinājumā aprakstītie pasākumi.
- b) *Aviācija*
44. Aviācijas nozarē ir uzkrāta ilgstoša pieredze drošuma un drošības risku pārvaldības jomā, un nozares uzņēmumi ir pieraduši darboties stingri kontrolētā vidē. Lai izklūtu no pašreizējās krīzes, būs jāatjauno pasažieru pārliecība, ka aviācija ir drošs ceļošanas veids. Tālab būs ļoti svarīgi, lai aviācijas un veselības jomu ieinteresētās personas plaši informētu par ieviestajiem pasākumiem, kā arī par to, kā šie pasākumi mazina riskus. Aviācijas nozarei būtu jānodrošina, ka pasākumi vienmēr ir ļoti pamanāmi, koordinēti un paziņoti pasažieriem.
45. Covid-19 izplatīšanās riska mazināšanai būtu jāievēro tie paši principi, kas tiek izmantoti drošuma un drošības risku pārvaldībā, tostarp atbilstības uzraudzība, pasākumu rezultativitātes regulāra pārskatīšana un pasākumu pielāgošana, ņemot vērā mainīgās vajadzības un metožu un tehnoloģiju uzlabošanu, un tomēr paturot prātā, ka lidostas un aviosabiedrības nav kvalificētas sniegt veselības aprūpes pakalpojumus, piemēram, pieņemt lēmumus par pasažieru veselības pārbaudēm, kuri būtu jāīsteno kompetentajām iestādēm.
46. Lai nodrošinātu, ka izlidošanas un ielidošanas laikā veiktie pasākumi ir salīdzināmi, tādējādi izvairoties no tā, ka ceļošana kļūst pārmērīgi apgrūtināta vai pat neiespējama, ir ļoti svarīgi nodrošināt, ka izlidošanas un ielidošanas vietā tiek savstarpēji akceptēti līdzvērtīgi pasākumi, kuru pamatā ir kopīgi principi, un katrs no šiem pasākumiem pienācīgi mazina attiecīgos veselības apdraudējumus. Lai to veicinātu, ir lietderīgi izstrādāt konkrētus kritērijus, kas būtu jāpārņem, veidojot starptautiski atzītu pieeju. Līdzvērtīgu standartu izmantošana un savstarpība pasākumu veikšanā un akceptēšanā var ievērojami veicināt aviācijas nozares darbību ES un pasaules mērogā. Tādēļ neatsverama būs cieša sadarbība ar trešām valstīm un starptautiskajiem partneriem, tostarp ar Starptautisko Civilās aviācijas organizāciju (ICAO).

47. Sadarbībā ar Komisiju, Eiropas Slimību profilakses un kontroles centru (ECDC) un kompetentajām iestādēm Eiropas Savienības Aviācijas drošības aģentūra (EASA) tuvākajās nedēļās nāks klajā ar tehniskām darbības vadlīnijām, kuru mērķis būs veicināt koordinētu pieeju un palīdzēt valstu aviācijas iestādēm, aviosabiedrībām, lidostām un citām aviācijas nozares ieinteresētajām personām. Šajās tehniskajās darbības vadlīnijās būs ņemti vērā drošības pārvaldības principi, kas izstrādāti, lai gādātu par Eiropas aviācijas sistēmas drošību, un tiks izklāstīts aviācijas veselības aizsardzības pamatprotokols, ko ierosināts piemērot visā ES.
48. Protokolā būtu jāietver šādi pasākumi:
- labāka ventilācija, slimnīcas kvalitātes gaisa filtrācija un vertikāla gaisa plūsma;
 - inficēšanās risku ierobežošana brauciena laikā (piemēram, pasažieru pulcēšanās novēršana, saskarsmes ierobežošana gaisa kuģī, vispiemērotākā sēdvietu sadalījuma izpēte, pamatojoties uz tehniskiem ierobežojumiem, un priekšroka elektroniskiem dokumentiem un maksāšanas līdzekļiem);
 - mazāk pārvietošanās gaisa kuģa salonā (piemēram, mazāk rokas bagāžas, mazāka saskarsme ar apkalpi);
 - pienācīga pasažieru plūsmu pārvaldība (piemēram, aicinājums agrāk ierasties lidostā; priekšroka elektroniskai reģistrācijai/pasreģistrācijai; distancēšanās un pēc iespējas mazāka saskare pie bagāžas nodošanas letes, drošības kontroles un robežkontroles punktos, iekāpšanas laikā un bagāžas saņemšanas laikā); pirms brauciena būtu jāsniedz pasažieriem viegli pieejama informācija par procesiem lidostā.
49. Gaidāmajās EASA/ECDC tehniskajās darbības vadlīnijās tiks noteikti papildu riska mazināšanas pasākumi, kuri izstrādāti ciešā sadarbībā ar valstu kompetentajām iestādēm un kuru mērķis ir pasākumus lidojumu veikšanai ieviest visā ES saskaņoti.

c) *Autotransports*

50. Lai ierobežotu autoceļu lietotāju inficēšanās risku, visās termināļu daļās, atpūtas laukumos (piemēram, gar automaģistrālēm), segtajās stāvvietās, degvielas uzpildes un uzlādes stacijās būtu jānodrošina augsts higiēnas līmenis, tostarp regulāra tīrīšana un dezinfekcija. Autoostās būtu jāievieš pasažieru plūsmas pārvaldība. Ja nav iespējams nodrošināt pienācīgu sabiedrības veselības aizsardzības līmeni, būtu jāapsver atsevišķu pieturvietu vai autoostu slēgšana.
51. Autobusu transports. Lai varētu pakāpeniski atsākt braucienus ar autobusiem, būs jāveic pienācīgi pasākumi, kas atšķirsies reģionālajos un tālsatiksmes pārvadājumos. Jo sevišķi starptautisko autobusu pārvadājumu jomā pieejas rezultativitātes labad būtu vajadzīga koordinēšana starp dalībvalstīm un pārvadātājiem. Būtu jāievieš droša ekspluatācijas prakse, tostarp paredzot, piemēram, veikt iekāpšanu pa aizmugurējām durvīm un vēdināšanai pēc iespējas vairāk izmantot logus, nevis gaisa kondicionēšanas iekārtas. Turklāt, cik vien iespējams, būtu jāoptimizē pasažieru sēdināšana salonā (piemēram, ģimenes var sēdēt kopā, savukārt personām, kuras neceļo kopā, būtu jāsež atsevišķi). Mikroautobusus nevajadzētu ļaut pasažieriem sēdēt blakus vadītājam, ja nav iespējama fiziska nošķiršana. Pārvadātājiem, kas veic regulāros autobusu pārvadājumus, būs vajadzīga iespēja atkarībā no valstī noteiktajiem ierobežojumiem pakāpeniski atjaunot maršrutu tīklu. Lai to veicinātu, dalībvalstīm būtu jāievieš vienkāršotas un ātras procedūras, kas ļautu pārvadātājiem ātri pielāgot pakalpojumus, neapdraudot transporta darbinieku veselību un drošību. Ja iespējams, būtu jāierobežo personāla saskare ar pasažieru bagāžu un pasažieriem pašiem būtu jāiekrauj un jāizkrauj sava bagāža.
52. Pārvadājumi ar automobili/autofurgonu pēc pieprasījuma (pārvadājumi ar taksometru, transportlīdzekļa noma ar vadītāju). Pārvadājumi ar taksometru un transportlīdzekļa noma ar vadītāju lielākoties netika pārtraukti, tomēr tika veikti īpaši transportlīdzekļu vadītāju aizsardzības pasākumi un noteikti ierobežojumi, kas atļauj pārvadāt tikai vienu pasažieri vai vairākus cilvēkus, kuri dzīvo vienā mājāsaimniecībā. Šo pakalpojumu sniegšana būtu jāturpina, veicot īpašus higiēnas nodrošināšanas un riska mazināšanas pasākumus. Uzņēmumiem transportlīdzekļu vadītāji būtu jāapgādā ar maskām un dezinfekcijas līdzekļiem. Transportlīdzekļu iekšiene būtu jādezinficē pēc iespējas biežāk. Taksometru un nomāto transportlīdzekļu vadītājiem būtu jāizvairās no fiziskas saskares ar pasažieriem, un prioritāte vienmēr būtu dodama elektroniskiem maksājumiem. Lai ierobežotu transportlīdzekļu vadītāju saskari ar pasažieriem, uzņēmumiem būtu jānodrošina vadītāju fiziska nošķiršana (piemēram, plastikāta aizkari vai norobežojumi). Nevajadzētu ļaut pasažieriem sēdēt blakus vadītājam, ja nav iespējama fiziska nošķiršana. Uzņēmumiem pirms brauciena būtu jāsniedz pasažieriem attiecīgā informācija.

d) *Dzelzceļa transports*

53. Lai varētu atsākt pasažieru pārvadājumus, būs svarīgi viest pasažieros pārliecību, ka sabiedriskais transports ir drošs. Pasākumiem jābūt plaši izziņotiem, pamanāmiem un rezultatīviem. Jo sevišķi starptautisko dzelzceļa pārvadājumu jomā pasākumu rezultativitātes labad būtu vajadzīga koordinēšana starp dalībvalstīm un pārvadātājiem. Dzelzceļa nozares apvienības un darba ņēmēju organizācijas patlaban izstrādā kopīgus noteikumus.
54. Ik dienu tiek pārvadāts liels skaits pasažieru un apkalpotas daudzas stacijas, tāpēc atbilstība vispārējiem drošas uzvedības noteikumiem, kas pieņemti sabiedrības veselības aizsardzībai, jo sevišķi pienācīga distancēšanās, atkarīga arī no tā, vai visi pasažieri ar pienācīgu atbildības sajūtu izpilda šos noteikumus. Laba izpilde būtu jāpanāk, veicot izlases veida pārbaudes.
55. Dzelzceļa pārvadājumi ir turpinājušies visu Covid-19 uzliesmojuma laiku, tāpēc ir jau ieviesti vairāki pasākumi, kurus vajadzības gadījumā var saglabāt un pielāgot.
- a. Vajadzības gadījumā vilcienos būtu jānosaka distancēšanās pienākums, jo sevišķi tad, ja pasažieru skaits ir samērā neliels. Lai distancēšanās būtu iespējama, reisu biežums un vilcienu ietilpība būtu jāpalielina, ja tas vajadzīgs, lai samazinātu pasažieru skaitu vilcienā.
 - b. Dzelzceļa pārvadātājiem tālsatiksmes un reģionālajos vilcienos būtu jāievieš obligāta sēdvietu rezervēšana, biļetē norādot pasažieru vārdu un uzvārdu/brauciena sākumpunktu un galamērķi. Pretējā gadījumā, un jo īpaši tuvsatiksmes vilcienos, būtu jāprasa, lai pasažieri, izņemot pasažierus no vienas māsaimniecības, savā starpā atstātu brīvas sēdvietas.
 - c. Lai pārvaldītu vilcienu ietilpību, dzelzceļa pārvadātājiem būtu jāizmanto pasažieru skaitīšanas borta sistēmas, kas ir īpaši pieejamas svārstsatiksmes un piepilsētas vilcieniem (pamatojoties uz svaru, soļu skaitu durvju zonās, kā arī videonovērošanas sistēmu skaitīšanas algoritmiem, kuri tomēr neļauj veikt personu identifikāciju). Kustības grafiku veidošanā un vilcienu ceļu iedalīšanā var būt vajadzīgi elastīgi pielāgojumi, tostarp koordinēta ietilpības optimizēšana, kas atspoguļo pieprasījumu un nepieciešamību samazināt pasažieru skaitu vilcienā.
 - d. Stacijās būtu jāievieš pasažieru plūsmas pārvaldība. Ja nav iespējams nodrošināt pienācīgu sabiedrības veselības aizsardzības līmeni, būtu jāapsver atsevišķu pieturvietu vai staciju slēgšana.
 - e. Lai izvairītos no drūzmēšanās, būtu jāveicina braucieni laikā, kad vilcieni ir tukšāki, šādā nolūkā izmantojot dažādus stimulus, piemēram, pielāgotas cenas vai – svārstsatiksmes vilcienu gadījumā – elastīgu darba laiku.
 - f. Lai izvairītos no tā, ka pasažieriem nākas pieskarties durvju rokturiem vai vadības pogām, durvis katrā pieturvietā būtu jāatver automātiski vai vilciena vadītājam attālināti.
56. Eiropas Savienības Dzelzceļu aģentūra (ERA), kam ir attiecīgas zināšanas par dzelzceļa darbību un kopīgajām drošības metodēm, kā arī plašs saziņas kanālu tīkls (saziņai ar iestādēm, pārvadātājiem un ražotājiem), ir gatava uzņemties svarīgu lomu paraugprakses apmaiņas nodrošināšanā. Kopuzņēmums *Shift2Rail* jau izskata iespējas atbalstīt tādu lietotņu izstrādi, kuras tiktu izmantotas, lai uz anonimizētu un agregētu datu pamata izprastu, kā rodas drūzmēšanās stacijās, ⁽¹⁸⁾ un varētu dot labumu arī sabiedriskajam transportam.

e) *Ūdensceļu transports*

57. Pasažieru pārvadājumi pa ūdensceļiem ir būtiski samazinājušies. Lai atjaunotu pasažieru un apkalpju uzticēšanos un pašāvību, būs vajadzīgi sabiedrības veselības nodrošināšanas pasākumi. Šie pasākumi būtu jāpielāgo kuģa tipam un reisa veidam un ilgumam, kas ūdensceļu transporta nozarē var ievērojami atšķirties. Var rasties vajadzība palielināt kuģu un reisu skaitu, jo īpaši vietās, kur pārvadājumi ar prāmjiem ir vajadzīgi, lai nodrošinātu savienotību ar attāliem apgabaliem un salām.

⁽¹⁸⁾ Komisijas Ieteikums (ES) 2020/518 (2020. gada 8. aprīlis) par vienotu Savienības rīkkopu tehnoloģiju un datu izmantošanai ar mērķi apkarot Covid-19 krīzi un iziet no tās, it īpaši attiecībā uz mobilajām lietotnēm un anonimizētu mobilitātes datu izmantošanu (OV L 114, 14.4.2020., 7. lpp.).

58. Jūras transporta darbiniekiem paredzētie pasākumi ir sīki izklāstīti vadlīnijās par veselības aizsardzību personām uz kuģiem ⁽¹⁹⁾. Darbiniekiem, tostarp tiem, kas atrodas uz kuģiem un ostās, darba laikā vienmēr vajadzētu būt pieejamiem individuālajiem aizsardzības līdzekļiem ⁽²⁰⁾ un pienācīgai medicīniskajai aprūpei. Lai novērstu pārneses risku, pēc iespējas būtu jāsamazina tieša saskarsme starp personām uz kuģa.
59. Eiropas Jūras drošības aģentūra (EMSA) ir gatava veicināt paraugprakses un informācijas apmaiņu, kas var būt noderīga kompetentajām iestādēm un ieinteresētajām personām (piemēram, apmaiņu ar informāciju par kuģu lokalizāciju, ziņojumiem par veselību utt.). Turklāt, ņemot vērā kuģošanas starptautisko raksturu, būs svarīgi sadarboties ar trešām valstīm un starptautiskām organizācijām, tostarp Starptautisko Jūrniecības organizāciju (SJO), lai veicinātu pasaules mēroga sadarbību, kā arī saistībā ar Covid-19 veikto pasākumu un prakses līdzvērtību un savstarpību.
60. Pamatojoties uz gūto pieredzi un pasākumiem, ko dalībvalstis jau piemēro, pārvaldātājiem un visām citām ūdensceļu transportā iesaistītajām struktūrām (ostām, prāmju termināļiem, attiecīgajām valsts iestādēm) būtu jāpiemēro šādi pasākumi:
- būtu jānodrošina, ka uz kuģiem ir iespējams ievērot distancēšanās prasības, tostarp samazinot pieļaujamo pasažieru skaitu;
 - tikai pasažieriem, kam ir biļete, būtu jāatļauj atrasties izkāpšanas un iekāpšanas pietātnēs; būtu jāiedala pasažieriem sēdvietas;
 - ostām būtu jāapsver iespēja izmantot īpašas joslas, lai nošķirtu iebraucošos un izbraucošos pasažierus;
 - ja apstākļi ļauj, pēc iespējas vairāk pasažieru būtu jāizvieto atklātās kuģa daļās;
 - ja pasažieriem uz prāmja īsos reisos (piemēram, reisos, kas ilgst mazāk nekā stundu) iesaka vai lūdz palikt savos transportlīdzekļos, šāds pasākums būtu jāpiemēro tikai uz atklātiem klājiem, ja vien netiek veikti papildu drošības pasākumi saskaņā ar piemērojamiem ES noteikumiem. Vajadzības gadījumā klāju ietilpība būtu jāpielāgo, lai gādātu par drošību, un uz klāja vajadzētu būt ugunsdzēsēšanā apmācītiem darbiniekiem;
 - kuģu un krastā esošo telpu tīrīšanai un dezinfekcijai būtu jānotiek saskaņā ar vienotajā rīcībā "EU Healthy Gateways" ieteiktajām procedūrām ⁽²¹⁾;
 - kruīzu kuģu un attiecīgā gadījumā prāmju vajadzībām būtu jāizstrādā īpaši tīrīšanas un higiēnas protokoli, kas līdz minimumam samazinātu savstarpējas inficēšanās risku starp pasažieru kajītēm;
 - sadarbībā starp kuģu operatoriem un krastā esošo telpu apsaimniekotājiem būtu jāizstrādā protokoli, kas piemērojami personām ar iespējamu vai apstiprinātu Covid-19 infekciju, tostarp tajos ietverot pirms reisa, tā laikā un pēc tā veicamos pasākumus. Šādā nolūkā vajadzētu gādāt par veselības pārbaudes procedūru pieejamību, nodrošināt karantīnas telpas un organizēt atbilstošu saskarsmi ar karantīnā esošo personu;
 - uz kruīzu kuģiem vajadzētu būt pietiekamai Covid-19 testēšanas spējai, kas izmantojama tad, ja ir aizdomas, ka pasažieris vai apkalpes loceklis ir inficēts.
61. Iepriekšējie Covid-19 uzliesmojumi uz kruīzu kuģiem ir vērsuši uzmanību uz slēgtas vides īpašo neaizsargātību garos reisos. Pirms kruīzu kuģu darbības atsākšanas kuģu operatoriem būtu jāievieš stingras procedūras, kuru mērķis ir samazināt pārneses risku uz kuģa un nodrošināt pienācīgu medicīnisko aprūpi inficēšanās gadījumā. Pakāpeniska kruīzu atsākšana būtu jākoordinē ES un starptautiskā līmenī, ņemot vērā sabiedrības veselības stāvokli attiecīgajās valstīs. Pirms braucieni sākšanas kruīzu kuģu operatoriem kopā ar maršrutā

⁽¹⁹⁾ Komisijas Paziņojums "Vadlīnijas par veselības aizsardzību, repatriāciju un ceļošanas pasākumiem jūrniekiem, pasažieriem un citām personām uz kuģiem" (OV C 119, 14.4.2020., 1. lpp.).

⁽²⁰⁾ Vienotās rīcības "EU Healthy Gateways" pārskats par individuālajiem aizsardzības līdzekļiem (IAL), ko saistībā ar Covid-19 iesaka darbiniekiem ieceļošanas punktos un apkalpei satiksmes līdzekļos.

⁽²¹⁾ Ieteiktās procedūras kuģu tīrīšanai un dezinfekcijai pandēmijas laikā vai tad, ja uz kuģa ir konstatēts Covid-19 gadījums; https://www.healthgateways.eu/Portals/0/plcdocs/EU_HEALTHY_GATEWAYS_COVID-19_Cleaning_Disinfection_ships_09_4_2020_F.pdf?ver=2020-04-09-124859-237.

apmeklējamo ostām būtu jānodrošina, ka vajadzības gadījumā ir iespējams veikt pasākumus pasažieru un apkalpes locekļu medicīniskajai aprūpei un organizēt repatriāciju un apkalpju maiņu. Lai nodrošinātu jūras transporta nepārtrauktību un drošumu, Komisija arī turpmāk veiks pasākumus, kuru mērķis ir atvieglot un koordinēt dalībvalstu centienus nodrošināt apkalpju maiņu savās ostās.

f) *Mobilitāte pilsētās*

62. Daudzās pilsētās un reģionos sabiedriskais transports (autobusi, metro, tramvaji, pilsētas un piepilsētas vilcieni utt.) turpināja darboties visā Covid-19 uzliesmojuma laikā. Lai sagatavotos laikam, kad pasažieru skaits atkal pieaug, būtu jāievieš piemēroti pasākumi, kas vajadzīgi, lai pasažieriem nodrošinātu visaugstākā līmeņa drošību, piemēram, ieteicams rīkoties šādi.
- Prasīt ievērot drošu minimālo distanci, piemēram, izmantojot uzlīmes vai grīdas marķējumus, kas pasažieriem transportlīdzekļos palīdzētu ieturēt drošu distanci.
 - Vadītāju un pasažieru kontakti būtu jāsamazina līdz minimumam (piemēram, izmantojot barjeras, aizverot priekšējās ieejas durvis, dodot priekšroku elektroniskām biļetēm un maksāšanas metodēm).
 - Palielināt un pielāgot kursēšanas biežumu, kā arī koriģēt maršrutus, lai, pasažieru skaitam palielinoties, būtu iespējams ievērot drošu minimālo distancēšanos un labāk apkalpot dažus galamērķus (piemēram, tos, pēc kuriem pieprasījums ir īpaši augsts).
 - Lai pasažieriem nevajadzētu pieskarties durvju rokturiem vai pogām, durvīm katrā apstāšanās reizē būtu jāatveras automātiski vai vadītājam tās būtu jāatver attālināti.
 - Lai nepieļautu drūzmēšanos un sastrēgumstundas un minimalizētu kontaktus, pasažieru plūsmas stacijās un transporta mezglos iespējams optimizēt, izmantojot inovatīvas tehnoloģijas un mobilās lietotnes (piemēram, prognozējot cilvēku blīvumu un pūļus, pie durvīm ierīkojot pasažieru skaitītājus, kas nosaka maksimālo limitu, organizējot pieteikšanos uz brauciena laika nišām utt.) un atļaujot elastīgu darba laiku.
63. Lai veicinātu pasākumu raitu īstenošanu, atkal iedrošinātu iedzīvotājus un atgūtu viņu uzticēšanos sabiedriskajam transportam, ir svarīgi skaidri informēt par visiem veiktajiem pasākumiem. Iedarbīgas ir izrādījušās arī komunikācijas kampaņas (piemēram, aicinājums ievērot grīdas uzlīmes). Daudzi pasākumi, kas varētu būt vajadzīgi (piemēram, pūļa vadība, piekļuve transporta mezgliem un transportlīdzekļiem, fiziskās distancēšanās saglabāšana utt.), rada ietekmi, kas pārsniedz sabiedriskā transporta atbildības jomu, un tie būtu jāizstrādā sadarbībā ar veselības aizsardzības iestādēm un citām ieinteresētajām personām, skaidri nosakot katra dalībnieka tiesības un pienākumus. To rezultātā radušās papildu izmaksas varētu iekļaut sabiedrisko pakalpojumu līgumos.
64. Kopīgotas mobilitātes risinājumi. Kopīgotas mobilitātes uzņēmumiem būtu jāveic dažādi pasākumi, kuru mērķis ir pasargāt autovadītājus un pasažierus no inficēšanās. Nomas transportlīdzekļi būtu rūpīgi jādezinficē pēc katras izmantošanas reizes, un koplietošanas automobiļi būtu jādezinficē vismaz vienu reizi katrā izmantošanas dienā. Sniedzot pakalpojumus, kuros izmanto nomas stacijas (tādus kā koplietošanas velosipēdi), būtu jāgādā par intensīvāku dezinfekciju. E-skrejriteņu un e-velosipēdu nomas uzņēmumiem skrejriteņi un velosipēdi būtu jādezinficē vismaz katrā akumulatora maiņas reizē.
65. Aktīvā mobilitāte. Daudzas Eiropas pilsētas veic pasākumus, kas vajadzīgi, lai aktīvo mobilitāti (piemēram, iešanu kājām un riteņbraukšanu) padarītu par drošu un pievilcīgāku mobilitātes iespēju Covid-19 uzliesmojuma laikā. Lai apmierinātu iedzīvotāju vajadzības pārvietoties droši un efektīvi, urbānās teritorijās varētu apsvērt iespēju uz laiku paplašināt ietves un lielāku ceļa platību atvēlēt aktīvās mobilitātes iespējām, vienlaikus samazinot transportlīdzekļu atļauto braukšanas ātrumu intensīvas aktīvās mobilitātes zonās.
66. Covid-19 uzliesmojuma laikā ir sākusies dalīšanās ar paraugpraksi, idejām un inovācijām, kas saistītas ar drošu mobilitāti pilsētās un piepilsētās, šim nolūkam izmantojot īpašas platformas un tīklus, un ir svarīgi turpināt izvērst šādu sadarbību un zināšanu apmaiņu. Lai analizētu šā uzliesmojuma ietekmi, izdarītu secinājumus un apkopotu līdz šim gūto pieredzi, kā arī apzinātu turpmākas ilgtspējīgākas mobilitātes iespējas, kas ES īstenojamās saskaņā ar Eiropas zaļo kursu, Komisija aicinās kopā dalībvalstis, vietējās iestādes un ieinteresētās personas, kas aktīvi darbojas pilsētu mobilitātes jomā.

IV. Secinājumi

67. Lai koordinētu darbības un veicinātu šo vadlīniju īstenošanu pārredzamā un objektīvā veidā, Komisija turpinās sadarboties ar citām ES iestādēm, aģentūrām un struktūrām, dalībvalstīm, transporta nozares ieinteresētajām personām un starptautiskajiem partneriem. Komisija jo īpaši raudzīsies, lai ierobežošanas pasākumi un to pakāpeniska atcelšana neapdraudētu vienoto tirgu un neradītu Līgumiem pretrunā esošu diskriminējošu ietekmi starp ES pārvadātājiem un transporta pakalpojumu sniedzējiem un lai ES pilsoņi vai darba ņēmēji netiktu diskriminēti valstspiederības dēļ.
68. Situācija joprojām ir dinamiska, un Komisija turpinās sadarboties ar kompetentajām iestādēm, ieinteresēto personu organizācijām, pārvadātājiem un transporta pakalpojumu sniedzējiem, lai pieejas un pasākumus pielāgotu un atjauninātu, ņemot vērā jaunāko epidemioloģisko attīstību, atsauksmes par esošo pasākumu iedarbīgumu un ES iedzīvotāju un mūsu ekonomikas vajadzības. Kamēr Covid-19 uzliesmojums turpināsies, publiskā sektora iestādēm, ieinteresētajām personām un iedzīvotājiem ir jāsauglabā modrība un jāuztur augsta līmeņa gatavība iespējamam inficēšanās gadījumu skaita pieaugumam. Šajā sakarā Komisija pastāvīgi uzraudzīs šo vadlīniju piemērošanu un vajadzības gadījumā tās atjauninās, lai nodrošinātu to efektivitāti mainīgajos apstākļos.
69. Koncentrējoties uz transporta pakalpojumu un savienotības atjaunošanu, par mērķi jāizvirza ilgtspējīga un pārdomāta ES transporta nozares atlabšana, kas dotu tai iespēju atgūt pirmskrīzes spēku, saglabāt globālo konkurētspēju un arī turpmāk būt par būtisku ES ekonomikas un iedzīvotāju dzīves daļu. Covid-19 krīzes laikā gūtā pieredze tiks atspoguļota 2020. gadā gaidāmajā ilgtspējīgas un viedas mobilitātes stratēģijā.
-

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS**Covid-19: ceļā uz pakāpenisku un koordinētu pieeju pārvietošanās brīvības atjaunošanai un iekšējās robežkontroles atcelšanai**

(2020/C 169/03)

I. IEVADS

Covid-19 pandēmija ir izraisījusi vēl nepieredzētu ārkārtas situāciju veselības jomā visās Eiropas valstīs. Tā kā Eiropā no 2020. gada februāra eksponenciāli pieauga inficēšanās gadījumu skaits un nebija ne iedarbīgas ārstēšanas metodes, ne vakcīnas, daudzas ES dalībvalstis un Šengenas asociētās valstis ⁽¹⁾ (turpmāk "dalībvalstis") īstenoja tālejošus uz sabiedrību attiecošos pasākumus, tostarp noteica pārvietošanās ierobežojumus un fiziskas distancēšanās prasību. Gandrīz visās dalībvalstīs šie pasākumi ietvēra brīvas pārvietošanās ierobežojumus ar mērķi aizsargāt sabiedrības veselību – tostarp arī pagaidu kontroles ieviešanu pie iekšējām robežām ⁽²⁾. Turklāt kopš Komisijas 16. marta ⁽³⁾, 8. aprīļa ⁽⁴⁾ un 8. maija ⁽⁵⁾ ieteikumiem, ko papildina 30. marta norādes ⁽⁶⁾, tiek īstenoti būtiski ceļošanas ierobežojumi pie Savienības ārējām robežām.

Pēdējo nedēļu laikā Komisija un dalībvalstis ir padziļinājušas koordināciju, kopīgo rīcību un informācijas apmaiņu. Tas ir palīdzējis mazināt šo ierobežojumu ietekmi, ļaujot atjaunot dažus vienotā tirgus darbības aspektus, tostarp piegādāt pirmās nepieciešamības preces, sniegt pakalpojumus visā Eiropā un nodrošināt brīvu pārvietošanos būtisku pārrobežu ceļojumu veikšanai. Ar šiem pirmajiem pasākumiem tika mēģināt panākt līdzsvaru starp mērķi palēnināt epidēmijas izplatīšanos un samazināt risku, ka veselības aprūpes sistēmas saskarsies ar pārmērīgu spiedienu, un nepieciešamību ierobežot negatīvo ietekmi uz personu brīvu pārvietošanos un preču un pakalpojumu brīvu apriti.

Pakāpeniski uzlabojoties situācijai veselības jomā, šim līdzsvaram būtu jāmainās, lai varētu atgriezties pie personu brīvas pārvietošanās bez ierobežojumiem un atjaunot Šengenas zonas integritāti, kas ir viens no galvenajiem Eiropas integrācijas sasniegumiem. Ierobežojumu atcelšana ir ārkārtīgi svarīga ekonomikas atveseļošanai. Brīvas pārvietošanās ierobežošana un iekšējo robežu atjaunošana kaitē vienotajam tirgum un piegādes ķēžu netraucētai darbībai. Vēl vairāk – tas apdraud arī mūsu eiropiešu dzīvesveidu Savienībā, kur iedzīvotāji var brīvi ceļot pāri robežām darba vai mācību vajadzībām, apciemojot radus vai kā tūristi. Mums jāstrādā, lai atjaunotu šo svarīgo Eiropas integrācijas sasniegumu.

Šā paziņojuma mērķis ir mudināt dalībvalstis iesaistīties procesā, kura mērķis ir atjaunot Savienības teritorijā pārrobežu pārvietošanos bez ierobežojumiem. Personu brīvas pārvietošanās atjaunošanai un iekšējās robežkontroles atcelšanai jābūt pakāpeniskam procesam, kurā galvenā nozīme tiek piešķirta cilvēku dzīvībai un veselībai. Tāpēc galvenais kritērijs ceļošanas brīvības atjaunošanai būs epidemioloģiskā situācija, un to papildinās veselības apdraudējumu kontrolēšanas pasākumi, piemēram, veselības drošības prasību noteikšana attiecībā uz dažādiem pārvietošanās un izmitināšanas veidiem. Pārrobežu kustības atjaunošana ir viens no priekšnoteikumiem, lai būtu iespējams atjaunot tūrismu un transportu.

Reizē ar šo paziņojumu Komisija ierosina pasākumu kopumu, lai atjaunotu tūrisma ekosistēmas darbību, jo tā ir viens no Eiropas ekonomiskajiem, sociālajiem un kultūras virzītājspēkiem. Šajā paziņojumā ir izklāstīts, kā, pakāpeniski atceļot iekšzemes un pārrobežu ierobežojumus atbilstīgi nediskriminācijas principam, būtu vienlaikus pakāpeniski jāatjauno Eiropas iedzīvotāju brīvas pārvietošanās iespējas un jāatceļ kontrole pie iekšējām robežām.

⁽¹⁾ Šengenas asociētās valstis ir Islande, Lihtenšteina, Norvēģija un Šveice.

⁽²⁾ Kā noteikts 18. punktā Komisijas 2020. gada 16. marta Pamatnostādnēs C(2020) 1753, dalībvalstis var atjaunot pagaidu kontroli pie iekšējām robežām, ja to pamato sabiedriskās kārtības vai iekšējās drošības apsvērumi. Ārkārtēji kritiskā situācijā dalībvalsts var noteikt vajadzību no jauna ieviest robežkontroli, reaģējot uz lipīgas slimības radīto risku. Saskaņā ar Šengenas Robežu kodeksu dalībvalstīm ir jāpaziņo par robežkontroles atjaunošanu.

⁽³⁾ COM(2020) 115 final.

⁽⁴⁾ COM(2020) 148 final.

⁽⁵⁾ COM(2020) 222.

⁽⁶⁾ Norādes par to, kā īstenot pagaidu ierobežojumu nebūtiskiem ceļojumiem uz ES, par tranzīta kārtības atvieglināšanu ES pilsoņu repatriācijai un par ietekmi uz vīzu politiku, C(2020) 2050, 2020. gada 30. marts.

II. KOPĪGAIS EIROPAS CEĻVEDIS

Eiropas Komisijas priekšsēdētāja un Eiropadomes priekšsēdētājs 2020. gada 15. aprīlī nāca klajā ar Kopīgo Eiropas ceļvedi Covid-19 ierobežošanas pasākumu atcelšanai (turpmāk "Kopīgais ceļvedis"). Tajā ir sniegts ieteikumu kopums dalībvalstīm par ieviesto pasākumu pakāpenisku atcelšanu un pausts aicinājums īstenot vairāku posmu pieeju, atjaunojot brīvu pārvietošanos bez ierobežojumiem un atceļot pagaidu kontroli pie iekšējām robežām, ko piemēro lielākā daļa dalībvalstu. Tajā arī paredzēts, ka otrajā posmā tiks atcelti ierobežojumi nebūtiskiem ceļojumiem uz ES, šķērsojot tās ārējo robežu, – šo aspektu Komisija turpina novērtēt.

Kopīgajā ceļvedī Komisija tiek aicināta turpināt 1) ņemot vērā situācijas attīstību, analizēt to **pasākumu samērīgumu**, kurus dalībvalstis veikušas sakarā ar Covid-19 pandēmiju, un 2) pieprasīt atcelt pasākumus, kas tiks atzīti par nesamērīgiem, jo īpaši tad, ja tie ietekmē vienoto tirgu. Tajā arī uzsvērtas Eiropas kopējās intereses **koordinētā veidā** pakāpeniski mīkstināt Covid-19 pasākumus. Paralēli neatliekamajai cīņai pret Covid-19 pandēmiju un tās tūlītējām sekām pastāv arī nepieciešamība Eiropas sabiedrībai un ekonomikai atgriezties normālā darbības stāvoklī. Līdztekus ierobežojumu atcelšanas procesam būtu jāpārskata iespēja atcelt ceļošanas ierobežojumus un kontroli pie iekšējām robežām dalībvalstu teritorijās. Visi pasākumi jāveic, pilnībā apzinoties risku, ka to rezultātā var atkal sākt pieaugt slimības pārnese sabiedrībā un šādā gadījumā būtu nepieciešams no jauna ieviest stingrākus slimības apturēšanas pasākumus. Kopīgajā ceļvedī arī norādīts, ka uzmanība būs jāpievērš situācijai ES kaimiņvalstīs. Saskaņā ar paziņojumu "Atbalsts Rietumbalkāniem cīņā pret Covid-19 un augšupejai laikposmā pēc pandēmijas" (7) Komisija jau ir gatava šo reģionu cieši iesaistīt tās Kopīgā ceļveža īstenošanā.

Kopīgajā ceļvedī minēti trīs aspekti, kas jāņem vērā, novērtējot, vai ir pienācis laiks pakāpeniski atcelt ceļošanas ierobežojumus un kontroli pie iekšējām robežām: 1) epidemioloģiskie kritēriji; 2) veselības aprūpes sistēmas kapacitāte un 3) pienācīga uzraudzības kapacitāte. Ņemot vērā iepriekš minēto, tajā ir precizēts, ka pašlaik piemērotā iekšējā robežkontrole un tās pamatā esošie ceļošanas ierobežojumi būtu jāatceļ, tiklīdz epidemioloģiskā situācija būs pietiekami izlīdzinājusies, tiekot plaši un atbildīgi piemērotiem fiziskās distancēšanās noteikumiem. (8) Kopīgajā ceļvedī atkārtoti uzsvērts, ka, pakāpeniski atceļot brīvas pārvietošanās ierobežojumus un atkal atverot robežas, būtu jādod priekšroka pārrobežu un sezonas darba ņēmējiem un jānovērš jebkāda diskriminācija pret ES mobilajiem darba ņēmējiem (9).

III. COVID-19 APTURĒŠANAS PASĀKUMU ATCELŠANA PIE IEKŠĒJĀM ROBEŽĀM – KRITĒRIJI UN POSMI

Darbā pie ceļošanas ierobežojumu un iekšējās robežkontroles atcelšanas būs jāizsver un jālīdzsvaro dažādi kritēriji, ņemot vērā konkrēto epidemioloģisko situāciju katrā dalībvalstī, kas savukārt vēl var atšķirties dažādos apgabalos un reģionos. Šis objektīvais pamats ir būtisks, lai nodrošinātu, ka ierobežojumi tiek atcelti nediskriminējošā veidā. Šajā paziņojumā ierosinātie posmi būtu jāīsteno saskaņoti. Tiem arī vajadzētu būt elastīgi plānotiem, tostarp paredzot iespēju no jauna ieviest konkrētus pasākumus, ja to prasītu epidemioloģiskā situācija, vai atbilstošā situācijā pat pieļaujot pasākumu paātrinātu atcelšanu. Procesa laika grafiku ietekmēs arī tas, kā iedzīvotāji ievēros fiziskās distancēšanās pasākumu noteikumus. Visiem posmiem vajadzētu būt balstītiem uz situācijas attīstības novērtējumu un kritēriju pastāvīgu uzraudzību. Šajā nolūkā noderīgs būs IV iedaļā aprakstītais koordinācijas mehānisms, kas nodrošinās gan savstarpēju uzticēšanos, gan darbības konsekveni.

III.1. Kritēriji

Ceļošanas ierobežojumu un iekšējās robežkontroles atcelšanai jābūt balstītai uz epidemioloģiskās situācijas rūpīgu izvērtēšanu gan visā Eiropā kopumā, gan atsevišķās dalībvalstīs. Atsevišķu valstu līmenī veicamajos pasākumos, ar ko pakāpeniski atceltu ceļošanas ierobežojumus, būtu jāņem vērā gan a) novērtējums par dalībvalstu epidemioloģisko situāciju tuvināšanos, gan b) nepieciešamība piemērot slimības apturēšanas pasākumus, tostarp fizisku distancēšanos, vienlaikus veidojot un saglabājot uzticēšanos sabiedrībā, gan c) proporcionalitāte, t. i., vispārējo ierobežojumu

(7) COM(2020) 315 final.

(8) Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs (ECDC) sadarbībā ar dalībvalstīm uzturēs karti ar regulāri atjauninātiem reģionālā līmeņa epidemioloģiskajiem datiem.

(9) Vadlīnijas par nodarbināto brīvas pārvietošanās īstenošanu Covid-19 uzliesmojuma laikā, kuras Komisija pieņēma 2020. gada 30. martā: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52020XC0330\(03\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52020XC0330(03))

saglabāšanas priekšrocību salīdzinājums ar ekonomiskiem un sociāliem apsvērumiem, tostarp ietekmi uz ES darbaspēka pārrobežu mobilitāti un uz tirdzniecību ⁽¹⁰⁾. Šie kritēriji ļaus īstenot vairāku posmu, elastīgu un koordinētu pieeju robežkontroles un ceļošanās ierobežojumu atcelšanai.

Pamatojoties uz apspriedēm ar Covid-19 informācijas grupu iekšlietu jautājumos un ņemot vērā Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra (ECDC) zinātniskos ieteikumus, Komisija iesaka dalībvalstīm, atceļot brīvas pārvietošanās ierobežojumus un iekšējo robežkontroli, ņemt vērā turpmāk norādītos elementus un politikas apsvērumus.

a) *Epidemioloģiskā situācija*

Eiropas Savienībā ceļošanas ierobežojumi vispirms būtu jāatceļ teritorijās ar salīdzināmu epidemioloģisko situāciju, pamatojoties uz Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra norādījumiem, un teritorijās, kurās ir pietiekama kapacitāte slimnīcu, testēšanas, uzraudzības un kontaktu izsekošanas spēju ziņā. Tas ir nepieciešams, lai novērstu diskriminējošus pasākumus un nodrošinātu saskaņotu rīcību visā ES. Turklāt ECDC sadarbībā ar dalībvalstīm izstrādā un pastāvīgi uztur Covid-19 infekcijas izplatības līmeņa – tostarp reģionāla un vietējā mēroga (NUTS3 līmenis) – karti ⁽¹¹⁾. Šīs kartes uzdevums ir sniegt ES mēroga informāciju, ko varēs izmantot iestādes, pārvadātāji un pakalpojumu sniedzēji. Ir svarīgi, ka dalībvalstis sniedz ECDC nepieciešamo uzraudzības informāciju, lai tādējādi būtu iespējams nepārtraukti atjaunināt karti un arī iedzīvotāji to varētu izmantot kā uzticamu uzziņas avotu. Dalībvalstīm būtu tiešā veidā vai ar Veselības drošības komitejas starpniecību jāpaziņo ECDC nepieciešamie dati, lai nodrošinātu iespējami precīzu, salīdzināmu un efektīvu slimības pārneses līmeņa reģionālo uzraudzību, ietverot šajos datos pārneses un inficēšanās gadījumu rādītājus, datus par uzņemšanu intensīvās terapijas nodaļās un testēšanas rādītājus.

Intensīvās un pastāvīgi atjauninātās komunikācijas kampaņās ir jāsniedz informācija par katra brīža aktuālo situāciju atsevišķās dalībvalstīs vai to reģionos un apgabalos. Tas nepieciešams, lai nodrošinātu, ka robežas šķērsojošie cilvēki var plānot un rīkoties, pamatojoties uz pārredzamu informāciju un pilnībā apzinoties situāciju, un līdz ar to arī individuāli uzņemties atbildību ceļojot ievērot veselības jomas ieteikumus. Komisija papildinās šos informēšanas centienus, turpinot publicēt savā tīmekļa vietnē, *inter alia*, sarakstu ar konkrētajā brīdī pie iekšējām robežām spēkā esošajām kontrolēm ⁽¹²⁾.

b) *Apturēšanas pasākumi, tostarp fiziskā distancēšanās*

Priekšnoteikums ceļošanas (tostarp pārrobežu) ierobežojumu atcelšanai ir spēja nodrošināt, ka slimības apturēšanas pasākumus, piemēram, fizisko distancēšanos, ir iespējams īstenot visa ceļojuma laikā no tā sākuma līdz pat galamērķim, tostarp šķērsojot robežas. Tur, kur ir grūtāk nodrošināt fizisko distancēšanos, saskaņā ar transporta un viesmīlības nozarei sniegtajiem ieteikumiem ⁽¹³⁾ būtu jāievieš papildu drošības pasākumi un pasākumi, kas rada līdzvērtīgu aizsardzības līmeni. Šajā kontekstā noderīgas ir kontaktu izsekošanas lietotnes, turklāt saskaņā ar nesenajiem Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra (ECDC) norādījumiem ⁽¹⁴⁾ un Norādījumiem par lietotnēm, kas sniedz atbalstu cīņā pret Covid-19 pandēmiju saistībā ar datu aizsardzību ⁽¹⁵⁾, Komisija un dalībvalstis ir publicējušas protokolu par sadarbības principiem, lai nodrošinātu, ka pēc brīvprātības principa apstiprinātās kontaktu izsekošanas lietotnes spēj darboties pāri robežām un to lietotāji var uz tām paļauties it visur Eiropā ⁽¹⁶⁾.

Sagaidāms, ka vispārējās izejas stratēģijas īstenošanas ietvaros slimības apturēšanas pasākumi tiks mīkstināti, tomēr noteiktus pasākumus būs nepieciešams piemērot arī turpmāk – tostarp individuālas fiziskās distancēšanās pasākumus un organizatoriskas distancēšanās pasākumus.

Visām dalībvalstīm būtu jāpatur spēkā individuāli mērķtiecīgi pasākumi, lai samazinātu vīrusa pārneses risku ⁽¹⁷⁾. Ārkārtīgi svarīga ir testēšana un testēšanas kapacitātes stiprināšana, kontaktu izsekošana un izolācijas un karantīnas piemērošana, ja ir aizdomas par Covid-19 gadījumiem. Dalībvalstis var arī apsvērt iespēju izmantot no ceļojumiem atgriezušos personu testēšanu (sistemātiski, pēc nejaušas izlases principa vai balstoties uz riska analīzi) kā līdzekli, lai uzraudzītu vīrusa atkalizplatīšanās risku.

⁽¹⁰⁾ Piemēram, robežšķērsojoši un sezonas darba ņēmēji.

⁽¹¹⁾ <https://qap.ecdc.europa.eu/public/extensions/COVID-19/COVID-19.html>

⁽¹²⁾ Skatīt https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen/reintroduction-border-control_en

⁽¹³⁾ C(2020) 3139 un C(2020) 3251.

⁽¹⁴⁾ <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-contact-tracing-public-health-management>.

⁽¹⁵⁾ C(2020) 2523 final, 16.4.2020.

⁽¹⁶⁾ Protokols par brīvprātīgi lietojamu kontaktu izsekošanas lietotņu sadarbības principiem, 2020. gada 13. maijs

⁽¹⁷⁾ Tiem jāietver šādi pasākumi: pastāvīga atkārtota sabiedrības informēšana, padomu sniegšana cilvēkiem ar simptomiem par izolēšanos un kontaktēšanos ar veselības dienestiem; roku higiēna; respiratorā etiķete; fiziskā distance starp cilvēkiem; masku nēsāšana, kas uzskatāma par infekcijas avotu kontroles līdzekli (t. i., novēršot pilienu izplatīšanos no inficētiem cilvēkiem ar simptomiem vai bez tiem).

ECDC ar Komisijas un dalībvalstu atbalstu turpinās vākt relevanto informāciju no dalībvalstīm, lai iegūtu pārskatu par dalībvalstīs spēkā esošajiem apturēšanas pasākumiem, tostarp fiziskās distancēšanās pasākumiem.

Iedzīvotājiem jāspēj ar atbildīgu rīcību aizsargāt sevi un citus. Lai to panāktu, starp dalībvalstīm, kuras ir sākušas atcelt ceļošanas ierobežojumus, vajadzīga koordinēta pieeja fiziskās distancēšanās pasākumiem. Cik vien iespējams, jāizvairās no tādām situācijām, kad pretrunīga informācija rada neskaidrības un netiek ievērota fiziskā distancēšanās. Tālab dalībvalstis varētu, piemēram, nodrošināt vienotu pieejamu tīmekļa vietni, kurā ceļotāji var meklēt sev nepieciešamo informāciju, un ka pēc iecerēšanas to teritorijā cilvēki saņem automatizētu īsziņu ar norādi par valsts vai reģionālo informācijas centru attiecībā uz Covid-19 pandēmijas laikā piemērotajiem īpašajiem pasākumiem un ierobežojumiem, kā arī kontaktinformāciju gadījumā, ja parādās Covid-19 raksturīgi simptomi.

c) *Ekonomikas un sociālie apsvērumi*

Vienotais tirgus ir kopīga telpa. Piegādes ķēdes un pakalpojumu sniedzēji nedarbojas neredzamu sienu ietvaros, jo īpaši tas attiecas uz pierobežas reģioniem. Sabiedrības veselības aizsardzībai īstenotie pasākumi neapšaubāmi ir vajadzīgi, taču tie rada lielus ekonomiskus un sociālus zaudējumus un tāpēc tajos būtu īpaši jāņem vērā ietekme uz vienoto tirgu. Jo īpaši ņemot vērā bezprecedenta kopīgos Eiropas centienus atdzīvināt ekonomiku, ierobežojumiem ir jābūt efektīviem un samērīgiem un tie nedrīkst pārsniegt to, kas nepieciešams pandēmijas apturēšanai un sabiedrības veselības aizsardzībai.

Kopumā ierobežojumi, kas ieviesti sabiedrības veselības aizsardzībai cīņā pret Covid-19 krīzi, ir radījuši smagas ekonomiskas un sociālās sekas, tostarp produktu un pakalpojumu pieprasījuma kritumu, kas ir novedis pie dažu nozaru (jo īpaši, piemēram, plašākas tūrisma ekosistēmas) faktiskas dīkstāves, kā arī pārtraukumiem piegādes ķēdēs un šķēršļiem darba ņēmēju un pakalpojumu brīvai aprītei pāri robežām.

Tā kā dalībvalstīm ir izdevies samazināt vīrusa cirkulāciju, vispārējie ierobežojumi attiecībā uz brīvu pārvietošanos starp reģioniem vai apgabaliem dalībvalstīs ar līdzīgu vispārējo riska profilu būtu jāaizstāj ar mērķtiecīgākiem pasākumiem, kas papildina fiziskās distancēšanās pasākumus un visu aizdomīgo gadījumu efektīvu izsekošanu un testēšanu. Līdz brīvas pārvietošanās pilnīgai atjaunošanai par prioritāti joprojām vajadzētu uzskatīt to atlikušo ierobežojumu atvieglošanu attiecībā uz pārrobežu pārvietošanos, kas tiek veikta saistībā ar veselībai, sociālajai un ekonomiskajai darbībai svarīgām jomām.

Tas ir svarīgi ne vien tādēļ, lai nostādītu ekonomiku atpakaļ uz pilnīgas atveseļošanas ceļa, bet arī sociālu un ģimenes apsvērumu dēļ. Daudzas ģimenes ir ilgu laiku izturējušas atšķirtībā, lai palīdzētu apturēt vīrusa uzplūdus. Bieži vien cilvēki atturas atgriezties mājās pie savām ģimenēm, lai tā vietā varētu sniegt ieguldījumu krīzes pārvarēšanā, strādājot slimnīcās, mājas aprūpes jomā, lauksaimniecības nozarē vai pakalpojumu sfērā. Tiklīdz epidemioloģiskā situācija to atļaus, cilvēkiem ir jābūt iespējai droši ceļot, lai varētu atkal satikt savus ģimenes locekļus.

Šie jautājumi ir tikuši apspriesti ar dalībvalstu pārstāvjiem, un turpmāk redzamajā diagrammā ir apkopoti koordinētas pieejas kritēriji un principi.

Koordinētas pieejas brīvas pārvietošanās ierobežojumu un iekšējās robežkontroles atcelšanai kritēriji un principi

Ekonomikas un sociālie apsvērumi:

Vienkāršota tranzīta nodrošināšana
 Veselības aprūpes jomā strādājošie, pārrobežu un robežšķērsojoši darba ņēmēji, sezonālie lauksaimniecības jomas darbinieki, transporta darbinieki
 Svarīgi ģimenes apstākļi, repatriācija
 Prioritātes piešķiršana preču pārvadājumiem un pakalpojumu sniegšanai
 Būvniecības un ražošanas darbības
 Citi ekonomikas mērķi
 Atpūta un tūrisms (brīvdienu mājas, viesnīcas, parki)

Pakāpeniska pieeja
 Informācijas apmaiņa
 Skaidra saziņa ar visām ieinteresētajām personām un iedzīvotājiem
 Samērīgi un nediskriminējoši pasākumi
 Pasākumu pastāvīga uzraudzība
 Savstarpējas uzticēšanās veidošana

Epidemioloģiskā situācija:

- ▶ Jaunu inficēšanās gadījumu / vīrusa izplatīšanās likmes, (neto) hospitalizācijas gadījumu un intensīvās terapijas nodaļas pacientu skaita noturīga samazināšana
- ▶ Valsts veselības aprūpes sistēmas kapacitāte un sagatavotība
- ▶ Testēšana, kontaktu izsekošana, izolācija un karantīna

Slimības apturēšana un fiziskā distancēšanās

- Veselības stāvokļa pārbaudes pēc vajadzības
- Individuālie aizsardzības līdzekļi
- Tehnoloģiskie risinājumi, piem., sadarbspējīgas brīvprātīgi izmantojamas pārrobežu izsekošanas lietotnes
- Pasažieru norobežošana vai citi papildu drošības pasākumi / līdzvērtīgi pasākumi
- Koordinācija starp ceļojuma sākuma un galamērķa valstīm attiecībā uz aviotransportu, prāmju satiksmi utt.
- Stingra uzraudzība

III.2. Atsevišķu posmu pieeja

ECDC savā riska novērtējumā ir secinājis, ka pasākumu atcelšana pārāk ātri vai nekoordinēti, neveicot pienācīgu uzraudzīšanu un nenodrošinot veselības aprūpes sistēmas kapacitāte, var izraisīt pēkšņu atkārtotu noturīgu vīrusa pārnesi iedzīvotāju vidū⁽¹⁸⁾. Tādēļ ceļošanas ierobežojumu un robežkontroles atcelšanai būtu jāapsver pakāpeniska pieeja, jo tieši tā arī iekšzemes ierobežojumi tiek atviegloti pakāpeniski. Procesu var sadalīt trīs posmos, ņemot vērā III.1. iedaļā minētos kritērijus. Pāreja no 0. posma, kas ir pašreizējais stāvoklis, uz nākamo posmu būtu jāsteno elastīgi, nepieciešamības gadījumā – ja pasliktinās epidemioloģiskā situācija – atgriežoties atpakaļ. Šajā sakarā būtu jāievieš atbilstoši sagatavotības plāni, lai pasākumus varētu ātri atjaunot vai atcelt ātrāk, ņemot vērā epidemioloģiskās situācijas attīstību.

Pakāpeniski atceļot ceļošanas ierobežojumus, varētu paredzēt to, ka vērā tiek ņemti praksē gūtie panākumi fiziskās distancēšanās vai līdzvērtīgu apturēšanas pasākumu nodrošināšanā ceļošanai visnozīmīgākajās jomās, it īpaši dažādos pārvadājumu un izmitināšanas veidos. Vadlīnijās par transporta pakalpojumu un savienotības pakāpenisku atjaunošanu un Vadlīnijās par sanitārajiem protokoliem viesmīlības iestādēs, ko Komisija ir pieņēmusi kopā ar šo paziņojumu⁽¹⁹⁾, ir sniegti konkrēti elementi, kurus papildus precīzē kompetentās iestādes vai nozares struktūras, un pasākumi, kas jāievieš ekonomikas dalībniekiem un kas nodrošina līdzvērtīgu aizsardzības līmeni it īpaši transporta un tūrisma nozarē. Šo vadlīniju un principu īstenošana praksē būtu jāņem vērā, pieņemot lēmumus attiecībā uz ceļošanas ierobežojumu un iekšējās robežkontroles atcelšanu.

Īpaši attiecībā uz **tūrisma un pārvadājumiem** ceļošanas ierobežojumu un kontroles pakāpeniskā atcelšanā būtu jāņem vērā arī pandēmijas ekonomiskā un sociālā ietekme un ar to saistītie preventīvie pasākumi. Jaunas Covid-19 vadlīnijas⁽²⁰⁾, protokoli un standarti var papildus nodrošināt, ka ceļošanas risku samazināšanai ir ieviesti strikti, izpildāmi un samērīgi pasākumi šādās jomās: dažādi pasažieru pārvadājumu veidi, autonoma, atpūtas izbraukumi uz ūdens, dažādi izmitināšanas veidi, viesmīlības nozare, tūrisma objekti, izstādes utt. Tiklīdz šādi protokoli tiks iedarbīgi piemēroti, minētajiem pārvadājumu un dažiem tūrisma pasākumu veidiem ceļošanas ierobežojumus varētu atcelt, ņemot vērā brīvdienu ceļojumu plānošanu, kā minēts Kopīgajā ceļvedī.

— 0. posms – pašreizējā situācija

Covid-19 pandēmija ir likusi daudzām dalībvalstīm īstenot tālejošus ierobežošanas pasākumus, tai skaitā pārvietošanās ierobežojumus un fizisko distancēšanos, kuriem ir ļoti būtiska ietekme uz pārvietošanos valsts iekšienē un pāri robežām. Gandrīz visas dalībvalstis nolūkā aizsargāt sabiedrības veselību ievieša pagaidu iekšējo robežkontroli. Turklāt no brīža, kad tika pieņemtas Komisijas 30. marta vadlīnijas, pie ārējām robežām tiek piemēroti arī ierobežojumi attiecībā uz nebūtiskiem ceļojumiem.

Lai risinātu šīs nopietnās problēmas, ko radījusi iekšējās robežkontroles atjaunošana un ceļošanas ierobežojumi, un lai mazinātu to ietekmi uz iekšējā tirgus darbību, Komisija ir mobilizējusi visus nepieciešamos resursus un nodrošinājusi koordinēšanu ES līmenī. Komisija arī nāca klajā ar praktiskām vadlīnijām, kuru mērķis ir nodrošināt vitāli svarīgu preču nepārtrauktu plūsmu visā Eiropas Savienībā, izmantojot zaļās joslas, atvieglot gaisa kravu pārvadājumus un garantēt nodarbināto brīvas pārvietošanās īstenošanu⁽²¹⁾.

Daudzās ES daļās kritiski svarīgās profesijās strādā personas, kas dzīvo vienā dalībvalstī, bet dzīvo citā. Tādēļ dalībvalstu ieviestie robežšķērsošanas ierobežojumi var vēl vairāk apgrūtināt un kavēt cīņu pret Covid-19 krīzi. Lai arī kopš Vadlīniju par nodarbināto brīvas pārvietošanās īstenošanu pieņemšanas situācija uz vietas ir uzlabojusies, joprojām pastāv būtiskas problēmas saistībā ar dažu iekšējo robežu šķērsošanu. Tādēļ dalībvalstīm būtu jāļauj darba ņēmējiem, it īpaši pārvadājumu nozares, robežšķērsojošiem, norikotiem un sezonas darba ņēmējiem, kā arī pakalpojumu sniedzējiem šķērsot robežas un netraucēti piekļūt viņu darba vietai⁽²²⁾. Tas attiektos arī uz gadījumiem, kad šādi darba ņēmēji un pakalpojumu sniedzēji dalībvalsti šķērso tranzītā. Dalībvalstīm būtu jāinformē darba devēji par to, ka ir jānodrošina pietiekama veselības un drošības aizsardzība.

⁽¹⁸⁾ ECDC riska novērtējums.

⁽¹⁹⁾ C(2020) 3139 un C(2020) 3251.

⁽²⁰⁾ C(2020) 3139.

⁽²¹⁾ Visu vadlīniju pārskats atrodams šeit: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/travel-and-transportation-during-coronavirus-pandemic_lv

⁽²²⁾ Iespējami kritiski svarīgu profesiju uzskaitījumu, kas nav izsmēlošs, skatīt 2. apsvērumā "Vadlīnijās par darba ņēmēju pārvietošanās brīvības īstenošanu", kuras Komisija pieņēma 2020. gada 30. martā: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52020XC0330\(03\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52020XC0330(03)).

Komisija cieši sadarbojas ar Eiropas Parlamentu un Padomi, lai pēc iespējas drīz pabeigtu pašlaik notiekošo sociālā nodrošinājuma koordinācijas noteikumu pārskatīšanu (Regulas (EK) Nr. 883/2004 un 987/2009), sarunas ir jāpabeidz ātri, lai nodrošinātu, ka mobilie darba ņēmēji, kurus skārusi krīze un jo īpaši robežu slēgšana, varētu paļauties uz labi funkcionējošu sociālā nodrošinājuma koordinācijas sistēmu ar modernizētiem noteikumiem, kas arī turpmāk garantēs viņu tiesības.

Iepriekš minētās Komisijas vadlīnijas ir būtiski mazinājušas ierobežojumu ietekmi uz vienoto tirgu un pārvietošanās brīvību, un tās būtu jāpiemēro tik ilgi, kamēr tiks atcelta iekšējā robežkontrole un ceļošanas ierobežojumi kopumā.

— **1. posms – pārvietošanās brīvības pakāpeniska atjaunošana, daļēji atceļot ierobežojumus un kontroli pie iekšējām robežām**

Ceļošanas ierobežojumi un robežkontrole būtu pakāpeniski jāatceļ **visā ES**, ja epidemioloģiskās situācijas attīstība Eiropas teritorijā turpinās saglabāt pašreizējo pozitīvo tendenci, it īpaši tad, kad būs sasniegts pietiekami zems pārnese rādītājs. Ja to nav iespējams izdarīt nekavējoties, ceļošanas ierobežojumi un robežkontrole būtu pakāpeniski jāatceļ attiecībā uz **reģioniem, apgabaliem un dalībvalstīm**, kurās epidemioloģiskās situācijas attīstībai ir pozitīva tendence un epidemioloģiskā situācija ir pietiekami līdzīga. Gadījumos, kad epidemioloģiskā situācija ir atšķirīgāka, varētu piemērot papildu aizsardzības līdzekļus un pasākumus, kā arī uzraudzību.

Lai tas kļūtu iespējams, pirmais solis būtu tāds, ka iekšzemes epidemioloģiskā situācija pieļauj iekšzemes brīvas pārvietošanās ierobežojumu atvieglošanu. Attiecībā uz pārrobežu transportu būtu jāievēro arī vadlīnijas, kas nosaka drošības prasības dažādiem transporta veidiem, kā izklāstīts vadlīnijās par transporta pakalpojumu un savienotības pakāpenisku atjaunošanu, un gadījumos, kad epidemioloģiskā situācija nav tik līdzīga, var nodrošināt uzraudzību. Kad dalībvalsts pieņem lēmumu atļaut ieceļošanu tās teritorijā vai tās konkrētos reģionos un apgabalos, tai vajadzētu to pieņemt nediskriminējošā veidā – atļaujot ieceļošanu no visiem ES reģioniem vai valstīm, kurās epidemioloģiskā situācija ir līdzīga.

Ja vēl nav pieņemts lēmums pilnībā atcelt iekšējo robežkontroli, varētu veikt pasākumus, lai sāktu ierobežojumu atcelšanas procesu, piemēram, sistemātiskas robežkontroles aizstāšanu ar robežkontroli, ko veic, pamatojoties uz riska novērtējumu, vai policijas īstenotiem vietējiem pasākumiem.

Brīvas pārvietošanās ierobežojumu un robežkontroles atcelšana cita starpā prasīs ciešu koordināciju starp dalībvalstīm. Visas dalībvalstis nepieciešams iepriekš informēt par jebkuru jaunu pasākumu, un vienmēr ir jābūt skaidrībai par to, ka ikviens selektīvs lēmums par ceļošanas ierobežošanu virzienā uz konkrētu dalībvalsts reģionu vai no tā tiek pieņemts pilnīgi objektīvi: ikviena ierobežojuma, kuru paredzēts saglabāt, pamatā vajadzētu būt tikai sabiedrības veselības apsvērumiem un to vajadzētu piemērot samērīgi un nediskriminējoši. Konkrēti, kad dalībvalsts pieņem lēmumu atcelt savus pārvietošanās ierobežojumus, kas attiecas uz izceļošanu uz citu dalībvalsti un ieceļošanu no citas dalībvalsts, vai šādas dalībvalsts reģioniem vai apgabaliem, šāds lēmums bez diskriminācijas ir jāpiemēro visiem ES pilsoņiem un visiem minētās dalībvalsts pastāvīgajiem iedzīvotājiem neatkarīgi no viņu valstspiederības, un tas būtu jāpiemēro visām Savienības daļām, kurās epidemioloģiskā situācija ir līdzīga. Kontroles atcelšana nebūtu jāierobežo ar kaimiņos esošo dalībvalstu ģeogrāfisko tuvumu, bet gan jābalsta uz salīdzināmu epidemioloģisko situāciju un ar veselību saistītu norādījumu īstenošanu attiecīgajos reģionos neatkarīgi no to tuvuma. Būtu jāveicina raita tranzīta kustība gan profesionālos, gan personiskos nolūkos.

Raitai un drošai ceļošanai vajadzētu būt iespējamai profesionālos nolūkos, taču tā ir svarīga arī **personisku iemeslu dēļ, piemēram, tikšanās ar ģimeni**. Krīzes dēļ ir bijuši nepieciešami ilgi atšķirtības periodi starp ģimenes locekļiem dažādās dalībvalstīs, un daudzi no viņiem ir snieguši būtisku ieguldījumu vīrusa apkarošanā. Ļaujot ģimenēm droši atkalapvienoties tajās dalībvalstīs, kurās epidemioloģiskā situācija ir līdzīga, tiks izradīts svarīgs žests viņu ieguldījuma godināšanai.

— **2. posms – ierobežojumu un kontroles pie iekšējām robežām vispārēja atcelšana**

Šajā pēdējā posmā, kad epidemioloģiskā situācija visā ES būs pietiekami labvēlīga un salīdzināma, tiks atcelti visi ar Covid-19 saistītie ierobežojumi un kontrole pie iekšējām robežām, vienlaikus uz vietas dalībvalstu teritorijā (vai to daļās) saglabājot nepieciešamos veselības pasākumus (personīgā higiēna, fiziskā distancēšanās utt.) un turpinot rīkot plašas informācijas kampaņas. Joprojām paliek spēkā tas, ka personu brīvas pārvietošanās un preču un pakalpojumu brīvas aprites pilnīgas atjaunošanas nolūkos ir jāievēro vadlīnijas, ar kurām nosaka drošības prasības dažādiem transporta un izmitināšanas veidiem.

IV. KOORDINĀCIJAS MEHĀNISMS

Komisijai var būt atbalsta un koordinējoša loma lēmumu par brīvas pārvietošanās ierobežojumu un iekšējās robežkontroles atcelšanu sagatavošanā, savukārt dalībvalstis, pamatojoties uz iepriekš minētajiem kritērijiem, novērtē situāciju savā valstī un pieņem lēmumu par ierobežojumu atcelšanu. Līdzīgi kā lēmumi par pagaidu kontroles pie iekšējām robežām atjaunošanu, arī lēmumi par pārbaužu atcelšanu būtu jāpieņem, apspriežoties ar pārējām dalībvalstīm, it īpaši tieši skartajām dalībvalstīm.

Kopš Covid-19 uzliesmojuma Komisija un dalībvalstis dažādos forumos ir regulāri apmainījušās ar informāciju un labu praksi, tai skaitā tehniskā līmenī ar Covid-19 Informācijas grupas iekšlietās starpniecību un politiskā līmenī regulārās videokonferenču sanāksmēs, kuras rīkoja Komisija. Ir ārkārtīgi svarīgi uzturēt ciešu koordināciju starp dalībvalstīm, pamatojoties uz savstarpēju uzticēšanos un tiecoties uz kopīgu mērķu sasniegšanu, un tai arī turpmāk vajadzētu būt pakāpeniskās pieejas daļai. Tādēļ Komisija turpinās nodrošināt šos forumus, kuros apmainīties ar informāciju ar mērķi sekmēt un sagatavot lēmumu pieņemšanu attiecībā uz koordinētu un pakāpenisku brīvas pārvietošanās ierobežojumu un iekšējās robežkontroles atcelšanu.

Īstenojot izejas stratēģiju, būtu jāpadziļina informācijas apmaiņa un, turpinot Covid-19 Informācijas grupas iekšlietās darbu, – jāpastiprina koordinācija, lai nodrošinātu mērķtiecīgu un konsekventu pieeju brīvas pārvietošanās ierobežojumu un kontroles pie iekšējām robežām atcelšanai saskaņā ar ES noteikumiem un principiem, vienlaikus sniedzot iesaistītajām valstīm nepieciešamo elastīgumu.

Lai izvairītos no jauna koordinācijas mehānisma vai platformas izveides, Komisija ierosina sagatavot konkrētus ieteikumus jau esošu un labi darbojošos regulējumu ietvaros. Piemēram, to varētu īstenot ES integrētā krīzes situāciju politiskās reaģēšanas mehānisma (IPCR) ietvaros, kas pašlaik ir pilnībā aktīvs. Padome varētu pastiprināt neformālu koordināciju starp dalībvalstīm un Komisiju, tai skaitā attiecībā uz mērķorientētu ieteikumu sagatavošanu. Protams, Komisija turpinās pildīt savu institucionālo lomu, tai skaitā tehniskā līmenī sekmējot apmaiņu ar informāciju un labu praksi.

V. SECINĀJUMS

Komisija nodrošina turpmāko ievirzi, lai atbalstītu dalībvalstu centienus atcelt brīvas pārvietošanās ierobežojumus un iekšējo robežkontroli. Ņemot vērā Covid-19 pandēmijas krīzes pastāvīgo attīstību un dinamisko situāciju, informācijas apmaiņa starp Komisiju un dalībvalstīm tiks turpināta tehniskā līmenī un vajadzības gadījumā politiskā līmenī. Kā uzsvērts Kopīgajā ceļvedī, tiks piemērota rūpīgi izstrādāta, saskaņota un pakāpeniska pieeja. Tāpat Komisija turpinās analizēt to pasākumu samērīgumu, ko dalībvalstis veikušas sakarā ar Covid-19 pandēmiju attiecībā uz iekšējām un ārējām robežām un ceļošanas ierobežojumiem, un iejauksies, lai pieprasītu atcelt pasākumus, kuri tiks uzskatīti par nesamērīgiem,

Lai arī ir skaidrs, ka lēmums par pārvietošanās brīvības atjaunošanu, atceļot robežkontroli un ceļošanas ierobežojumus, ir ļoti jutīgs, tomēr tas veido būtisku posmu to ierobežojumu atcelšanā, ar kuriem pašlaik saskaras iedzīvotāji un uzņēmumi. Šā procesa atlikšana, pārsniedzot to, kas vajadzīgs sabiedrības veselības apsvērumu dēļ, radītu smagu slogu ne tikai vienotā tirgus darbībai, bet arī miljonu ES iedzīvotāju dzīvei, kuriem ir atņemtas iespējas brīvi pārvietoties, kas ir viens no Eiropas Savienības galvenajiem sasniegumiem. Vienotā tirgus raitas darbības atjaunošana ir pamatprasība, lai ES ekonomika un it īpaši svarīgā tūrisma ekosistēma un transports atveseļotos.

Komisija ir gatava sadarboties ar dalībvalstīm Covid-19 Informācijas grupas iekšlietās un integrētā krīzes situāciju politiskās reaģēšanas mehānisma ietvaros ar mērķi sagatavot ceļu 1. un 2. posma veiksmīgai īstenošanai, tiklīdz apstākļi to ļaus, ar vispārēju mērķi atjaunot Šengenas zonas integritāti un atgriezties pie brīvas un neierobežotas personu un darba ņēmēju pārvietošanās un preču un pakalpojumu aprites ES teritorijā.

ISSN 1977-0952 (elektroniskais izdevums)
ISSN 1725-5201 (papīra izdevums)

Eiropas Savienības Publikāciju birojs
2985 Luksemburga
LUKSEMBURGA

LV